

Міністерство культури України
Республіканський методичний кабінет навчальних закладів
мистецтва і культури України
Український центр культурних досліджень

Спеціальний клас бандури
Спеціальний клас шестиструнної
гітари
Спеціальний клас цимбали

Програма для музичних вузів з фаху “Народні
інструменти”

Київ-1995

Спеціальний клас бандури

Програму склали:

С. Баштан, заслужений артист України, професор Київської консерваторії

Л. Федорова, лауреат Всеукраїнського конкурсу, старший викладач Київської консерваторії

Рецензенти:

В. М. Івко, професор Донецької консерваторії

В. В. Воеводін, професор Донецької консерваторії

Методичне обґрунтування, мета навчання і творчі завдання

Перша частина цієї програми написана на основі методичного обґрунтування, розробленого доктором мистецтвознавства, професором Давидовим М. А., прийнятого кафедрою народних інструментів Київської консерваторії як типового для програм усіх народних інструментів, але з урахуванням специфіки кожного з них.

Згідно з учбовим планом в розділі "Народні інструменти" музичні вузи України готують фахівців найвищої кваліфікації в жанрі кобзарського мистецтва як концертних виконавців-солістів, а також ансамблів та педагогів для середніх і вищих музичних навчальних закладів.

Перед викладачами стоїть двоєдине завдання: по-перше, виховання громадянина, патріота рідної України, який має фундаментальні знання в своїй професії і широко обізнаний в проблематиці інших галузей знань сучасної політики, історії, культури, науки, літератури, мистецтва; по-друге, виховання музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, любити свою професію, мати внутрішню потребу нести культуру в маси, який досконало володіє своєю майстерністю.

Випускник консерваторії в залежності від творчих нахилів, рівня й характеру своєї обдарованості, уподобань повинен добре володіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читання нот з листа, транспонування, імпровізації, акомпанування, виконавського редагування репертуару, його аранжування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу (народних пісень, дум, оригінальних творів, написаних для інших інструментів).

Випускник консерваторії повинен знати:

- основи теорії та методології інтерпретації вокально-інструментальних та інструментальних творів;
- теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, основи композиторської творчості;
- методику роботи над твором (соло, в ансамблі, оркестрі);
- психологію виконавської діяльності;
- загальну історію музично-виконавського мистецтва і специфіку суміжних його різновидів;
- історію бандурного мистецтва і його специфіку;
- історію музики;
- народну творчість;
- історію музичної естетики і філософії;
- основи образотворчого, літературного і театрального мистецтва.

Звідси – високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично виконувати в своїй педагогічній діяльності завдання з названого циклу предметів.

Випускник консерваторії повинен мати певний комплекс навичок. Він повинен оволодіти:

- різноманітними формами, способами технічних прийомів, музично-ігрових рухів;
- навичками темпо-метро-ритмічного контролю у поєднанні з вимовленням артикуляційних ліній; поліритмі та поліметрії;
- різноманітними засобами акцентуації;
- окремими прийомами харківського способу гри на київській бандурі;
- штриховою технікою;
- технікою тембрової процесуальності;
- навичками самостійної роботи над музичним твором;
- артистичною поведінкою на сцені;
- вмінням швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору;
- опанувати окремі технічні складності.

Загальна установка щодо перспективи становлення музиканта-виконавця по курсах

1 курс. Перевірка даних: обдарування і рівня професійної підготовки. Встановлення оптимального комплексу для подальшого успішного технічного та інтелектуально-художнього розвитку студента. В індивідуальному робочому плані – широке розмаїття стилів: від старовинної до сучасної музики з перекладенні для бандури, оригінальної народної музики та північної для бандури, а також потрібно вивчати нові аспекти в сучасній бандурі,

зокрема української народної пісні, думи, класичні вокальні твори та пієси сучасних композиторів.

2 курс. Зміцнення і розширення постановочної та художньо-стильової платформи, встановленої на 1-му курсі. Поступове збільшення масштабу технічної та інтелектуально-художньої складності репертуару, способи максимальних ускладнень (технічних і художніх) в окремих розділах індивідуального плану з метою виявлення виконавських, інтерпретаторських здібностей студента та заохочення його до діяльності бандуриста-співака, бандуриста-віртуоза, художника.

3 курс. Максимально можливе для даного студента виявлення масштабу обдарованості і володіння майстерністю в складному різностильному і різножанровому репертуарі, з демонстрацією в сольному концерті або концертному відділенні.

4 курс. Обов'язковий якісний стрибок у розвитку музичної зрілості, в самостійності творчого інтерпретаторського мислення та артистизму. Подальший розвиток у формуванні виконавської майстерності музиканта, з закріпленням в сольному концерті з 2-х відділів.

5 курс. Подальший розвиток естрадних навичок, артистизму та збагачення репертуару.

Методика роботи в класі

Методика роботи педагога в класі визначається:

- критерієм якості майбутнього фахівця та індивідуальністю студента;
- характером його особистості та обдарованості, рівнем професійної підготовки, інтересом до даної професії, уподобанням, темпераментом, мотивацією до своєї професії в цілому та до її окремих аспектів;
- цільовою установкою щодо прогресуючого розвитку музично-виконавських здібностей студента та поступового зростання його майстерності;
- рівнем культури почуттів молодого музиканта, володінням музично-ігровими навичками, способами і прийомами; його інтелектуально-художнього розвитку та якістю підготовки до даного уроку;
- рівнем теоретичної підготовки;
- особливістю уваги сприймання, пам'яті, інтуїції, творчої фантазії, здатності до асоціативно-образного мислення, навичок специфічно-виконавського слухання та слухо-моторного, поліфонічного і фонічного контролю тощо.

Завдання педагога в кінцевому підсумку роботи з студентом полягає в тому, щоб максимально сприяти розвитку музично-ви-

конавських здібностей та формуванню його професійної майстерності й артистизму.

Роль педагога як безпосереднього керівника творчим розвитком учня визначається необхідністю допомогти йому в самостійному опануванні на даному етапі музичним твором.

Тому рівень втручання педагога в роботу студента певною мірою визначається на кожному уроці, по-перше, рівнем підготовленості студента, а по-друге, глибиною підходу до розкриття закономірностей музично-виконавського мистецтва в спеціальних темброво-інструментальних умовах звукоутворення і звуковидобування на бандурі.

На кожному етапі свого розвитку студент володіє певним комплексом даних, якими й визначається результативний показник, рівень його творчої самостійності. Завдання педагога полягає в тому, щоб розширити ці можливості студента. Таким чином, процес неухильного творчого зростання молодого музиканта підвищує роль педагога, поступово вдосконалюючи його художню функцію як творчого керівника.

В роботі з учнем педагог повинен системно впливати на формування культури його почуттів, навичок логічного мислення, та інтересу до обраної професії, здатності систематично працювати і творчо мислити, постійно удосконалювати свою техніку.

Специфіка музично-виконавського мистецтва вимагає, щоб викладання в класі з фаху було не лише логічно обґрунтованим, але й глибоко емоційним.

Мова педагога має бути лаконічною, теоретично й літературно грамотною, асоціативно-образною.

В залежності від конкретної ситуації на уроці, здібностей та рівня майстерності на даний час (готовність учня до уроку, усвідомленість дій тощо), педагог використовує найрізноманітніші методи впливу, як наприклад:

- планування роботи студента на перспективу його розвитку як виконавця (складання індивідуального робочого плану та концертних виступів або участь у конкурсах, фестивалях тощо);

- перевірка домашнього завдання;

- ретельна робота з учнем над музичним твором в плані глибоко відчутного, логічно осмисленого, інтонаційно-образного, виконавського "висловлення" на бандурі усіх подробиць вертикальної і горизонтальної структур, компонентів фактури;

- репетиційна робота з метою здобування навичок естрадного виконання;

- фонозапис як засіб "штучного" створення відчуття аудиторії, концертної ситуації, в якій учень поставлений в умови необхідності бездоганної гри;

- тренування в оволодінні специфічними прийомами і способами в техніці музично-ігрових рухів та їх скоординованість, як наприклад: відгравування акордової техніки, мелодійна гра, прийом-удар, тремоло, стакато, біглість пальців, деякі прийоми харківського способу гри на київській бандурі;

- читання нот з аркуша, гра на слух, транспортування та імпровізація як засіб розвитку музично-ігрових здібностей студента, пристосованості технічного апарату до струн бандури, скоординованості його дій з слуховим уявленням;

- розвиток пам'яті шляхом усвідомленості сприймання і засвоєння музичного матеріалу та застосування спеціальних методів, як наприклад: попереджувальне слухомоторне уявлення, порівняння, співставлення контрастів динамічних, тембрових, фактурних тощо, а також повтоне запам'ятовування раніше пройденого матеріалу.

Консерваторія випускає концертних виконавців двох профілів – вокально-інструментального та інструментального.

Студент вокально-інструментального профілю, який має професійні вокальні дані, на протязі п'ятирічного навчання в консерваторії повинен вміти користуватись голосом, володіти ним і майстерно поєднувати спів з власним музичним супроводом – одне з найскладніших завдань бандуриста-співака. В кінці кожного навчального року – залік з оцінкою.

Студент інструментального профілю, який має посередні вокальні дані, зобов'язаний досконало опанувати основи професійного співу для майбутньої роботи з капелею, ансамблем бандуристів та в спеціальному класі. Закінчують навчання по вокалу після третього курсу.

Виконавство бандуриста-співака належить до складних синтетичних жанрів, де збігаються різні види виконавського мистецтва (інструментальне і вокальне). Тому успіх роботи над вокально-музичними творами великою мірою залежить від постійного творчого контакту між викладачами з спеціального інструмента і вокалу. При роботі над вокально-інструментальними творами педагог повинен прищеплювати студентові відчуття особливостей вокальних творів та їх різних жанрів: пісень, дум, романсів, арій.

Викладачам з спеціального інструмента та вокалу належить звертати увагу на розкриття змісту та характеру літературного тексту і втілення його в музичних образах, а також на чистоту інтонування, чітку дикцію та на виразність інструментального супроводу.

Методика організації учбового процесу в музичному вузі

Методика формування виконавської майстерності бандуриста не обмежується вузькою спрямованістю в межах фахового класу.

Педагог і студент повинні враховувати, що існують глибинні міжпредметні зв'язки. Так, заняття в класі диригування та практика роботи з оркестром сприяють формуванню попереджувального, корегуючого і багатоплощинного слуху вільно, без залежності від техніки гри на інструменті, а також дають можливість швидко знайомитись з шедеврами світової музичної класики, відчувати жанрово-стильове розмаїття музики різних часів і народів.

З іншого боку, в оркестровому класі та в капелі бандуристів акумулюються найкращі надбання професійної та художньо-виховної роботи в спецкласах. Гра в ансамблі корисна діалогічністю музикування. Заняття в класі фортепіано корисні для бандуриста можливість відчути повну свободу рук від тримання інструменту в поєднанні з активністю слухового контролю. Подібні близькі або віддалені аналогії можна знайти також і з усіма іншими предметами – читанням партитур, теорією музики, естетикою, філософією, іноземною мовою тощо.

Пошук і знаходження міжпредметних зв'язків, глибоке проникнення в специфіку суміжних видів і форм музикування сприяє формуванню інтерпретаторського, самостійного, творчого музичного мислення молодого музиканта.

На розвиток самостійного творчого мислення вирішальний вплив має систематичне розширення інтелекту студента шляхом читання літератури з питань теорії і методики та історії музично-виконавського мистецтва.

Вихованню звички працювати наполегливо, ритмічно, цілеспрямовано сприяє точний графік проведення в кожному семестрі академічних концертів з повторного та нового репертуару і концертних відділень. З метою заохочення до найвищих результатів підготовки ці концерти можна проводити за 10-бальною системою, де ті, хто отримав 10 балів, має право на участь у заключному концерті переможців. Ця своєрідна конкурсна система сприяє підвищенню загального професійного рівня виконавства на кафедрі, забезпечує постійну готовність студентів до виконавської практики в найрізноманітніших формах (тематичні концерти, фестивалі, конкурси, концертно-шефська робота тощо).

Загальні завдання щодо відбору художнього репертуару та обсягу індивідуального робочого плану студента

Репертуар, що включається до індивідуального робочого плану студента, повинен бути високохудожнім. У відповідності до широкого спектру використання бандури в сучасній музичній практиці бандурист повинен протягом п'ятирічного навчання в консерваторії досконало опанувати своє виконавське мистецтво в різних стилях і жанрах – від клавесиністів до сучасної музики: поліфонічні твори,

циклічні, сонати, концерти, сїти, крупні варіаційні цикли, твори типу фантазій, рапсодій, а також мініатюри різних жанрів.

Особливе місце в репертуарі бандуриста повинна зайняти українська музика – як оригінальна, написана для бандури, так і твори-переклади композиторів-класиків, а також вокальні твори в супроводі бандури, зокрема українські народні пісні, думи, романси, класичні вокальні твори і п'єси сучасних композиторів. Вокальні твори необхідно добирати ретельно, враховуючи індивідуальні особливості голосових даних того чи іншого студента.

Курс для навчання з фаху триває 10 семестрів і охоплює 480 навчальних годин, з яких на 1-му та 5-му курсах по 120 годин, а на інших – по 80.

За цей період студент інструментального профілю повинен виконати:

- 7-8 поліфонічних творів в різних стилях (старовинна класика, сучасна музика);
- 6-7 повних циклів (сонат, концертів, крупних варіацій);
- 8-10 віртуозних творів;
- 10 різнохарактерних, різнопланових, різностильних мініатюр;
- 10 обробок народних пісень і танців;
- не менше 12 вокально-інструментальних творів.

Класичні сонати повинні виконуватись переважно в повному обсязі, але й можливо окремими частинами.

Таким чином, індивідуальний робочий план студента в кожному семестрі включає 5 інструментальних і 2-3 вокальних художніх творів та інструктивний матеріал (на 1-3 курси).

З метою ознайомлення з репертуаром та самостійного вивчення педагог включає до плану 2-3 мініатюри (починаючи з другого курсу).

Студент вокально-інструментального профілю за цей час повинен виконати:

- 5-6 поліфонічних творів в різних стилях (старовинна класика, сучасна музика);
- 3-4 повних цикли (сонат, концертів, крупних варіацій);
- 7-8 віртуозних творів;
- 6-7 різнохарактерних, різножанрових, різностильних мініатюр;
- 7-8 обробок народних пісень і танців;
- 30-35 вокальних творів у супроводі бандури.

Класичні сонати бажано виконувати в повному обсязі, але можливо й окремими частинами.

Таким чином, індивідуальний робочий план студента в кожному семестрі включає 4 інструментальних і 4-5 вокальних художніх творів та інструктивний матеріал (на 1-3 курси).

Крім того, необхідно самостійно підготувати 2 п'єси, одна з них вокально-інструментальна (починаючи з 2 курсу).

Іспити з фаху проводяться після кожного семестру і включають найбільшу частину основного репертуару з індивідуального плану.

Студент *інструментального профілю* поліфонічний твір, цикл або крупну форму, віртуозний твір та одну вокальну п'єсу.

В академконцертах з нового репертуару, які проводяться кожного семестру, виконуються по 2-3 невеликих за обсягом, різних за характером та стилем твори.

Студент *вокально-інструментального профілю* на іспитах з фаху повинен виконати: поліфонічний твір, варіації або фантазію і тричотири вокальних п'єси в супроводі бандури.

В академконцертах з нового репертуару виконуються: дві невеликі інструментальні п'єси та два вокально-інструментальні твори.

В академконцерті повторного репертуару обсягом програми до 15 хв. беруть участь студенти 2-5 курсів з метою удосконалення своєї майстерності підготовки до виконавської практики.

На 1-3 курсах протягом грудня та травня проводяться заліки з техніки, на яких виконуються етюди та інструктивний матеріал.

Починаючи з 3 курсу кожний студент повинен виступити з відкритими концертами з одного чи двох відділів.

Крім участі у відкритих концертах факультету, важливу роль у формуванні виконавської майстерності студента відіграє виконавська практика, яка є невід'ємною частиною всього навчально-виховного процесу вузу. Вона сприяє набуттю навичок, необхідних для майбутньої виконавської діяльності.

Виконавська практика є однією з основних ланок зв'язку навчання з виробництвом, яка планується і контролюється кафедрою шляхом рецензування виступів студентів та обговорення цих виступів на своїх засіданнях.

Виконавська практика студентів починається на 2 курсі і закінчується на 5 курсі. З виконавської практики вводиться щосеместровий залік з оцінкою. В кожному семестрі студент повинен виступити 3 рази. На 3 та 4 курсах студенти проходять педагогічну практику в музичних училищах та музичних школах, можлива також практика в народній консерваторії та в музичній студії (якщо вона діє при вузі). Педагогічна практика проводиться під керівництвом педагога-консультанта.

Вимоги з технічного мінімуму

Технічний мінімум в умовах музичного вузу для систематизації всіх основних навичок і прийомів гри в максимальному повному комплексі, необхідному для концертно-виконавської діяльності соліста-бандуриста.

В 1-му семестрі педагог повинен виявити, які сторони технічної підготовки першокурсника представлені яскраво, а які потребують

удосконалення чи доповнення. Враховуючи індивідуальний підхід, технічний залік мінімуму, розрахований на три курси, може бути виконаний в стислі терміни.

Останнім часом у виконавській практиці набувають поширення деякі прийоми харківського способу гри на київській бандурі. Він полягає в тому, що ліва рука бандуриста перекидається темсток долонею до деки. Таке положення називається перекидкою.

Студент мусить навчитись грати 1-м, 2-м, 3-м пальцями лівої руки одинарними нотами терції – 1-м і 2-м, інколи 2- і 3-м пальцями, а також сексти і октави 1-3 пальцями в помірному русі. Це дає можливість лівою рукою виконувати мелодію на приструнках, а правою – супровід, і навпаки. Отже, необхідно включати в програму етюди на цей спосіб гри.

На заліку з *технічного мінімуму в першому семестрі* студент повинен виконати:

4-5 різнохарактерних етюдів на різні види техніки (напам'ять).

Спочатку виконуються етюди з інструктивного рівня, а згодом збільшується питома вага художніх етюдів. Нарешті, замість художніх етюдів до індивідуального плану студента включаються художні твори віртуозного характеру. Виконання етюдів на заліку проводиться напам'ять, при максимально можливій для даного студента художньо-технічній і жанрово-стильовій майстерності. Етюд розглядається як ескіз художнього виконання. Тому на уроці викладач повинен обов'язково зробити досконалу виконавську редакцію.

На бандурі треба грати всі гами правою рукою двома способами: за допомогою перемикачів і при загальній настройці в соль мажорі.

Використання перемикачів під час гри, виконання гам при настройці перемикачів в соль-мажорній тональності дає можливість оволодіти верхніми та нижніми рядами струн.

– грати гами соль мажор, мі мінор, ре мажор, сі мінор правою та лівою руками (мінорні гармонічні).

Ритміка: гра гам правою рукою одинарними нотами в помірному та швидкому русі з такими ритмічними угрупованнями: 1, 2, 3, 4, 5, 6; 2-4; 3-6.

Поліритмія: 2-3; 2-5; 3-5; 4-5; 5-6 тощо.

Роль поліритмічних вправ полягає в активізації різноплощинної слухової уваги до звучання компонентів фактури в процесі гри. Завдання полягає в тому, щоб виконавець навчився чути паралельне звучання різних ритмічних груп нот.

– гра гам подвійними нотами:

терціями 2-3; 1-3; 2-4 пальцями;

секстами 1-3 пальцями;

октавами 1-3; 1-4 пальцями;

тризвуки I-IV-V-Іступенів та їх обернення;

арпеджіо – мале, велике I-IV-V-І ступенів;

домінантсептакорд та його обернення.
Прийоми гри: щипок, удар, флажолети.
Глісандо в одну та дві ноти.

Гра гами одинарними нотами лівою та правою руками разом в помірному русі такими ритмічними угрупованнями:

л. р. 1 – п. р. 1; 1-2; 1-3; 1-4; 1-5; 1-6.

Гами з динамічними відтінками, а саме: піано, форте, крещендо (при рухові гами догори або вниз), димінундо (догори або вниз).

На заліку з технічного мінімуму в другому семестрі студент повинен виконати 4-5 етюдів на різні види техніки (напам'ять).

– грати гами ля мажор, фа-дієз мінор, мі мажор, соль-дієз мінор правою та лівою руками (мінорні гармонічні).

Ритміка: гра гам правою рукою одинарними нотами в помірному та швидкому русі такими ритмічними угрупованнями:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; поліритмія.

Тризвучні акорди в широкому розташуванні в межах децими.

Септакорд II ступеня та його обернення.

Прийми гри: тремоло в одну та дві ноти.

Штрих-стаккато.

Гра гам одинарними нотами лівою та правою руками разом в помірному та швидкому русі такими ритмічними угрупованнями:

1-1, 1-2; 1-3; 1-4; 1-5; 1-6; 1-7; 1-8.

Динаміка: удосконалення динамічних змін звука (форте, меццо-форте, меццо-піано, піано, піаніссімо).

Студент повинен також прочитати з листа твір, що відповідає рівню його підготовки.

На заліку з технічного мінімуму в третьому семестрі студент повинен виконати: 4-5 етюдів на різні види техніки (напам'ять);

– грати гами сі мажор, соль-дієз мінор, фа-дієз мажор, ре-дієз мінор правою та лівою руками (мінорні гармонічні);

– гра гам подвійними нотами: терціями, секстами, октавами;

– засвоєння октав з терцією та секстою в середині октави;

– засвоєння кварт, квінт;

– засвоєння тремоландо;

– септакорд VII ступеня та його обернення;

– прийоми гри: харківський спосіб;

– мелізмами: трель, мордент, группетто;

– гра гам одинарними нотами лівою та правою руками разом в помірному та швидкому русі такими ритмічними угрупованнями:

1-1; 2-2; 2-3; 2-4.

Студент повинен прочитати з листа твір.

На заліку з технічного мінімуму в четвертому семестрі студент повинен виконати: 4-5 етюдів на різні види техніки (напам'ять);

– грати гами до мажор, ля мінор, фа мажор, ре мінор правою та лівою руками (мінорні гармонічні);

– гра гам лівою рукою стаккато;

– гра гам лівою рукою на приструнках (харківський спосіб гри);

– гра гам одинарними нотами лівою та правою руками з такими ритмічними угрупованнями: 2-1; 2-2; 2-3 2-4; 2-5; 2-6; 2-7.

Студент повинен прочитати з листа твір середньої важкості

На заліку з технічного мінімуму в п'ятому семестрі студент повинен виконати:

– 3 етюди на різні види техніки (напам'ять, причому один з них повинен бути підготовлений самостійно);

– з метою удосконалення технічного розвитку студента планується грати гами ля-бемоль мажор, фа мінор, ре-бемоль мажор, сі-бемоль мінор (мінорні гармонічні);

– гра подвійними нотами;

– засвоєння стрибків акордів;

– гра гам одинарними нотами лівою та правою руками разом в помірному та швидкому русі такими ритмічними угрупованнями:

3-1, 3-2; 3-5; 3-6.

Особливу увагу слід звертати на оволодіння багатоплановою динамікою у виконанні музичних творів та інструктивного матеріалу.

На заліку з технічного мінімуму в шостому семестрі студент повинен виконати:

– 3-4 етюди на різні види техніки (напам'ять), один з них повинен бути підготовлений самостійно;

– грати гами ля-бемоль мажор, фа мінор, ре-бемоль мажор, сі-бемоль мінор (мінорні гармонічні);

– гра гам різними ритмічними малюнками з різними динамічними відтінками (обом руками).

Репертуар для виконання на перевірних іспитах

При переході на 2 курс

I

Й. С. Бах. Дві хоральні прелюдії

Д. Бортнянський. Соната до мажор, II ч.

Г. Гембера. Варіації на тему українського хороводу "Марина"

С. Баштан. "Народний танець"

II

Й. С. Бах. Сіціліана

Невідомий автор. Варіації на тему Моцарта

М. Дремлюга. Соната мі мінор, III ч.

К. М'яков. Фантазія для бандури з оркестром

III

М. Мусоргський. Старий замок
А. Коломієць. Варіації на чеську народну тему
Укр. нар. пісня в обробці М. Лисенка "Ой гаю мій, гаю"
Укр. нар. пісня в обробці С. Баштана "Лугом іду, коня веду"
Л. Бетховен. Люблю тебе

IV

М. Джуліані. Сонатина
М. Дремлюга. Прелюдія і fuga
Стрілецька пісня в обр. Л. Ковальчук "Гаєм зелененьким"
Укр. нар. пісня в обр. М. Лисенка "Гарбуз білий качається"
А. Варламов. Ты не пой, душа-девица

При переході на 3 курс

Й. С. Бах — Д. Кабалевський. Прелюдія і fuga до мажор
М. Глінка. Ноктюрн "Разлука"
С. Баштан. Варіації на укр. нар. пісню "Пливе човен"
А. Коломієць. Легенда

II

Г. Ф. Гендель. Сюїта N 7. АLEGRO, сарабанда, пасакалія
Ф. Сар. Рондо
К. М'ясков. Варіації на українську тему
І. Шамо. "Київські дзвони", "Весела балалайка"

III

Г. Ф. Гендель. Чакона соль мажор
А. Муха. Варіації на укр. нар. пісню "Взяв би я бандуру"
Укр. нар. пісня в обробці С. Баштана "Прилетіла перепілонька"
Я. Степовий, сл. Т. Шевченка. "Утоптала стежечку"
А. Даргомижський, сл. О. Пушкіна "Юноша и дева"

Й. С. Бах — Ф. Бузоні. Інтермеццо з токкати до мажор

К. М'ясков. Варіації на укр. нар. пісню "Женичок-бреничок"
Дума про козака-бандуриста
Укр. нар. пісня "Дівчино кохана"
М. Глінка. "Сомнение"

При переході на 4 курс

I

Д. Букстехуде. Прелюдія і fuga
П. Чайковський. Баркарола

М. Дремлюга. Дума з сюїти N 2
М. Лисенко. "Без тебе, Олесю"

II

Й. С. Бах. Прелюдія
М. Глінка. Ноктюрн
В. Зубицький. Мадригал
К. М'ясков. Концертино

III

Й. С. Бах. Прелюдія і fuga
А. Коломієць. "Українська соната"
Б. Лятошинський. Обр укр. нар. пісні "Ой у полі тихий вітер віє"
А. Кос-Анатольський, сл. Кутеня. "Пастушка"
Г. Перголезі "Если любишь"

IV

Й. С. Бах. Прелюдія-фантазія
СМ. Дремлюга. Сюїта N 3
Укр. нар. пісня в обр. С. Баштана "Ой під горою"
Я. Степовий, сл. Т. Шевченка "Із-за гаю сонце сходить"
А. Даргомижський. "Чаруй мене, чаруй"

При переході на 5 курс

I

М. Сейбер. Прелюдія і fuga
М. Джуліані. "Рондолетто"
С. Баштан. Концертні варіації "Йшли корови"
В. Зубицький. Концертний триптих

II

С. Франк. Прелюдія, fuga та варіація
М. Дремлюга. Соната N 3
В. Довженко. "Думка"
Г. Ф. Гендель. Концерт II-III чч.

III

А. Вівальді. Концерт
К. М'ясков. Концертна п'єса на 2 українські народні теми ("Бай-да")
Г. Хоткевич, сл. Т. Шевченка. "Чи винна голубка"
Укр. нар. пісня в обр. І. Доскалова "На вулиці скрипка грає"

К. Сен-Санс. "Аве Марія"

IV

Д. Бортнянський. Соната

М. Глінка. Варіації на тему Моцарта

А. Кос-Анатольський. "Дума про козацькі могили"

Укр. нар. пісня в обр. Д. Задора "Пішов Іван в полонину косити"

М. Лисенко. Пісня Тараса з опери "Тарас Бульба"

На випускному іспиті випускник повинен виконати:

Одну п'єсу великої форми (оригінальну сучасного українського або зарубіжного композитора)

Три п'єси українських та зарубіжних композиторів (одну з них поліфонічну)

Три п'єси сучасних композиторів.

Студент інструментального профілю:

Один твір великої форми (оригінальний сучасного, українського або зарубіжного композитора)

Дві п'єси зарубіжних композиторів (одну з них поліфонічну)

П'єсу українського композитора-класика

П'ять вокальних творів у супроводі бандури (укр. нар. пісню, думу, арію, романс, вокальний твір сучасного та зарубіжного авторів).

Примірний репертуарний список @ППІДЗАГ = Оригінальні твори великої форми для бандури

Література для бандури повинна постійно поповнюватися новими творами сучасних композиторів, творами української та зарубіжної класики, перекладаннями і транскрипціями для бандури.

С. Баштан. Концертні варіації на тему української народної пісні "Йшли корови із діброви". — Репертуар бандуриста. Вип. 12. — К., Муз. Україна, 1990

С. Баштан. Варіації на тему української народної пісні "Пливе човен". — П'єси для бандури. Держ. видавництво образотворчого мистецтва та муз. літератури. — К., 1960

Г. Гембера. Варіації на тему українського народного хороводу "Марина". — Репертуар бандуриста. Вип. 5. — К., Муз. Україна, 1980

В. Довженко. Думка. — Бібліотека бандуриста. Вип. 20. — К., Мистецтво, 1963

М. Дремлюга. Соната N 1 і N 2. — Дремлюга М. Дві сонати. — К., Муз. Україна, 1979

М. Дремлюга. Сюїта N 1 і N 2. — Концертні п'єси для бандури. — К., Муз. Україна, 1974

М. Дремлюга. Сюїта N 3, Соната N 3. "Поєма-рапсодія". — М. Дремлюга. Твори для бандури. — К., Муз. Україна, 1985

М. Дремлюга. Концерт для бандури з симфонічним оркестром. (Рукопис)

В. Зубицький. Концертний триптих. — Репертуар бандуриста. Вип. 11. — К., Муз. Україна, 1988

А. Коломієць. Українська соната для бандури та фортепіано. — К., Муз. Україна, 1990

А. Коломієць. Варіації на тему словацької народної пісні. — А. Коломієць. Твори для бандури. — К., Муз. Україна, 1979

В. Кирейко. Фантазія на дві українські народні пісні. — Бібліотека бандуриста. Вип. 21. — К., Мистецтво, 1963

В. Кирейко. Варіації. — Репертуар бандуриста. Вип. 2 — К., Муз. Україна, 1977

А. Муха. Варіації на тему української народної пісні "Взяв би я бандуру". — Репертуар бандуриста. Вип. 12. — К., Муз. Україна, 1990

К. М'ясков. Концертино. — К. М'ясков. П'єси для бандури. — К., Муз. Україна, 1984

К. М'ясков. Варіації на українську тему. — Репертуар бандуриста. Вип. 8. — К., Муз. Україна, 1984

К. М'ясков. Варіації на тему української народної пісні "Женичок-Бреничок". — Репертуар бандуриста. — К., Муз. Україна, 1985

К. М'ясков. Фантазія на українські теми соль мажор. — К., Муз. Україна, 1984

К. М'ясков. "Взяв би я бандуру". Вип. 17. — К., Муз. Україна, 1973

К. М'ясков. Концертна п'єса на тему української народної пісні "Вечір надворі". (Рукопис)

К. М'ясков. Концертна п'єса на теми двох українських народних пісень для бандури та фортепіано ("Байда"). (Рукопис)

К. М'ясков. Концертино N 2. (Рукопис)

М. Сільванський. Концерт для бандури с оркестром ля мінор. (Рукопис)

В. Польовий. Тема з варіаціями. — П'єси для бандури. — К., Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1960

В. Тилик. Концерт для бандури з фортепіано мі мінор. (Рукопис)

В. Тилик. Твори великої форми в перекладенні для бандури. (Рукопис)

Й. С. Бах. Концерт ля мінор, ч. I. — М., Музика, 1980

Д. Бортнянський. Соната до мажор, ч. II. — Взяв би я бандуру. Вип. 14. — К., Муз. Україна, 1972

Д. Бортнянський. Соната сі бемоль мажор. — Репертуар бандуриста. Вип. 6. — К., Муз. Україна, 1981

М. Березовський. Соната для скрипки і чембало. — К., Муз. Україна, 1983

А. Вівальді. Концерт соль мажор, чч. I, II. — Репертуар бандуриста. Вип. 9. — К., Муз. Україна, 1985

А. Вівальді. Концерт N II фа мажор. — Пб., Музика, 1979

А. Вівальді. Концерт соль мінор. (Рукопис)

Й. Гайдн. Адажіо із сонати N 2. — Репертуар бандуриста. Вип. 6. — К., Муз. Україна, 1981

Г. Ф. Гендель. Сюїта N 1 (соль мінор). — Репертуар бандуриста. Вип. N 1. — К., Муз. Україна, 1976; —, 1981

Г. Ф. Гендель. Концерт сі-бемоль мажор. Для арфи і струнного оркестру. М. Глінка. Варіації на тему Моцарта. — Збірник п'єс для бандури. Упорядкував та перекладав А. Омельченко. — К., Держ. видавництво образотворчого мистецтва та муз. літератури України, 1959

М. Глінка. Варіації на шотландську тему. — М. Глінка. Вибрані п'єси. Для фортепіано. — К., Держ. муз. видавництво, 1957

А. Скарлатті. Соната N 35. — Репертуар бандуриста. Вип. 6. — К., Муз. Україна, 1981

Ф. Шуберт. Соната ля мінор. Для арпеджіоне. Перекладення Я. Рухальського. 1970. (Рукопис)

Оригінальні твори малої форми сучасних композиторів

С. Баштан. Народний фрагмент. — Взяв би я бандуру. Вип. 1. — К., Муз. Україна, 1970

С. Баштан. Наспів. — Репертуар бандуриста. Вип. 8. — К., Муз. Україна, 1983

С. Баштан. Експромт. — Репертуар бандуриста. Вип. 9. — К., Муз. Україна, 1985

С. Баштан. Думка. — Репертуар бандуриста. Вип. 10. — К., Муз. Україна, 1986

С. Баштан. Мрія. — Бібліотека бандуриста. Вип. 10. — К.: Мистецтво, 1963

С. Баштан. Народний танець. — Репертуар бандуриста. Вип. 11. — К.: Муз. Україна, 1988

С. Баштан. Український танець. (Рукопис)

Р. Гриньків. Веснянка. (Рукопис)

М. Дремлюга. Варіації ре мажор. Прелюдія ля мажор. — М. Дремлюга. Концертні п'єси для бандури. — К.: Муз. Україна, 1974

М. Дремлюга. Романс. — Репертуар бандуриста. Вип. 11. — К.: Муз. Україна, 1988

М. Дремлюга. Прелюдія соль мінор. На Дніпрі (баркарола). Дума соль мінор. Прелюдія соль мінор. Танець. Рондо фа-діз мінор. — М. Дремлюга. Твори для бандури. — К.: Муз. Україна, 1970

М. Дремлюга. Романс. — Репертуар бандуриста. Вип. 11. — К.: Муз. Україна, 1988

В. Зубицький. Серенада. — Репертуар бандуриста. Вип. 2. — К.: Муз. Україна, 1981

В. Зубицький. Мадригал. — Репертуар бандуриста. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1981

В. Зубицький. Бурлеска. — Репертуар бандуриста. Вип. 7. — К.: Муз. Україна, 1982

В. Зубицький. Роздум. — Репертуар бандуриста. Вип. 12. — К.: Муз. Україна, 1990

В. Кирейко. Баркарола. — Бібліотека бандуриста. Вип. 33. — К.: Муз. Україна, 1967

В. Кирейко. Старовинна казка. — Взяв би я бандуру. Вип. 7. — К.: Муз. Україна, 1968

В. Кирейко. Ноктюрн. — Взяв би я бандуру. Вип. 15. — К.: Муз. Україна, 1972

В. Кирейко. Менует. — Взяв би я бандуру. Вип. 19. — К.: Муз. Україна, 1974

В. Кирейко. Прелюдія. — Взяв би я бандуру. Вип. 12. — К.: Муз. Україна, 1971

В. Кирейко. Балада. — Взяв би я бандуру. Вип. 16. — К.: Муз. Україна, 1973

В. Кирейко. Скерцо. — Взяв би я бандуру. Вип. 4. — К.: Муз. Україна, 1969

В. Кирейко. Концертний етюд. — Взяв би я бандуру. Вип. 2. — К.: Муз. Україна, 1975

В. Кирейко. Романс. — Репертуар бандуриста. Вип. 1. — К.: Муз. Україна, 1976

В. Кирейко. Інтермеццо. — Репертуар бандуриста. Вип. 10. — К.: Муз. Україна, 1986

В. Кирейко. Фантазія N 2. — Репертуар бандуриста. Вип. 3. — К.: Муз. Україна, 1978

А. Коломієць. Прелюдія і fuga. — Репертуар бандуриста. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1981

А. Коломієць. Баркарола. Прелюд. Інтермеццо. Казка. Народна балада. Жертвливий танець. Легенда. — А. Коломієць. Твори для бандури. — К.: Муз. Україна, 1987

А. Маціяка. Мазурка. Арабеска. Вальс. Із циклу "Музичні акварелі". (Рукопис)

К. Мясков. Скерцино. Фантазія на українські теми. Концертний етюд. Етюд-картина. — К. Мясков. П'єси для бандури. — К.: Муз. Україна, 1984

К. Мясков. Фантазія на українські теми для бандури с оркестром. — К.: Муз. Україна, 1961

К. Мясков. Концертна п'єса на тему української народної пісні "Ніч яка місячна". Для бандури і фортепіано. (Рукопис)

К. Мясков. Наспів. — Репертуар бандуриста. Вип. 10. — К.: Муз. Україна, 1980

В. Полевой. Сумний наспів. — Бібліотека бандуриста. 29. — К.: Мистецтво, 1966

В. Полевой. Гумореска. — Бібліотека бандуриста. Вип. 17. — К.: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1962

М. Сільванський. Капрічіо. — Взяв би я бандуру. — К.: Муз. Україна, 1975

І. Шамо. Київські дзвони. Весела балалайка. — Репертуар бандуриста. Вип. 5. — К.: Муз. Україна, 1980

Є. Юцевич. Рапсодія. Прелюдія і fuga ля мінор. — К.: Муз. Україна, 1952

Твори малої форми в перекладенні для бандури сучасних та зарубіжних композиторів

І. Альбеніс. Кордова. — Альбом бандуриста. Упорядкував та переклав В. Герасименко — К.: Муз. Україна, 1969

І. Альбеніс. Астурія. — Взяв би я бандуру. Вип. 13. — К.: Муз. Україна, 1972

І. Альбеніс. Іспанський народний танець. — Взяв би я бандуру. Вип. 14. — К.: Муз. Україна, 1972

І. Альбеніс. Колискова. — Взяв би я бандуру. Вип. 22. — К.: Муз. Україна, 1975

Й. С. Бах. Кураґа. — Педагогічний репертуар бандуриста. Вип. 11. Упорядкував та переклав А. Омельченко. — К.: Муз. Україна, 1967

Й. С. Бах. Сіціліана. Буре. — Взяв би я бандуру. Вип. 16. — К.: Муз. Україна, 1973

Й. С. Бах. Сар-банда сі мінор. — Взяв би я бандуру. Вип. 10. — К.: Муз. Україна, 1971

Й. С. Бах — Ф. Бузоні. Інтермеццо з токати до мажор. — Взяв би я бандуру. Вип. 20. — К.: Муз. Україна, 1971

Й. С. Бах. Прелюдія і fuga до мажор. — Репертуар бандуриста. Вип. 1. — К.: Муз. Україна, 1976

Й. С. Бах. Прелюдія ре мінор. — Репертуар бандуриста. Вип. 2. — К.: Муз. Україна, 1977

Й. С. Бах. Дві органні хоральні прелюдії. — Репертуар бандуриста. Вип. 4. — К.: Муз. Україна, 1979

Й. С. Бах — Д. Кабалевський. Маленька органна прелюдія і fuga соль мінор. — Репертуар бандуриста. Вип. 5. — К.: Муз. Україна, 1980

Й. С. Бах. Сольфеджіо. — Репертуар бандуриста. Вип. 5. — К.: Муз. Україна, 1980

Й. С. Бах. Прелюдія-фантазія. — Репертуар бандуриста. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1981

Й. С. Бах. Прелюдія і fuga мі мінор. — Репертуар бандуриста. Вип. 10. — К.: 1986

Й. С. Бах. Прелюдія і fuga. — Репертуар бандуриста. Вип. 8. — К.: Муз. Україна, 1983

Л. Бетховен. Соната N 14 до-дієз мінор, ч. II. — Взяв би я бандуру. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1970

Л. Бетховен. Елізі. Метуєт. — Взяв би я бандуру. Вип. 3. — К.: Муз. Україна, 1968

Л. Бетховен. Сонатина до мінор. Сім народних танців. — Взяв би я бандуру. Вип. 10. — К.: Муз. Україна, 1971

В. Барвінський. Думка. — Взяв би я бандуру. Вип. 23. — К.: Муз. Україна, 1975

Д. Букстехуде. Прелюдія і fuga ре мінор. — Репертуар бандуриста. Вип. 5. — К.: Муз. Україна, 1980

Р. Вегнер. У чорних лебедів. — Репертуар бандуриста. Вип. 4. — К.: Муз. Україна, 1979

М. Висоцький. Варіації на тему російської народної пісні "Пряха". — Взяв би я бандуру. Вип. 8. — К.: Муз. Україна, 1970

А. Гречанинов. Зоряна нч. — Репертуар бандуриста. Вип. 4. — К.: Муз. Україна, 1979

Е. Гріг. Пісня Сольвейг. — Взяв би я бандуру. Вип. 5. — К.: Муз. Україна, 1969

Е. Гріг. Смерть Озе. — Взяв би я бандуру. Вип. 21. — К.: Муз. Україна, 1974

М. Глінка. Розлука. — Взяв би я бандуру. Вип. 11. — К.: Муз. Україна, 1971

А. Гречанинов. Осіння пісня. — Взяв би я бандуру. Вип. 14. — К.: Муз. Україна, 1972

С. Гулак-Артемівський. Мазурка. — Взяв би я бандуру. Вип. 11. — К.: Муз. Україна, 1971

К. Дебюсі. Прелюдія N8. — Альбом бандуриста. Упорядкував В. Герасименко. — К.: Муз. Україна, 1969

В. Косенко. Епод-гавот ре-бемоль мажор. — Взяв би я бандуру. Вип. 19. — К.: Муз. Україна, 1974

В. Косенко. Епод сі мінор. — Збірник п'єс для бандури. Упорядкував А. Омельченко. — К.: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1959

М. Калачевський. Романс. — Взяв би я бандуру. Вип. 2. — К.: Муз. Україна, 1968

А. Ядов. Прелюдія. — Взяв би я бандуру. Вип. 21. — К.: Муз. Україна, 1974

А. Лядов. Сарабанда. — Репертуар бандуриста. Вип. 1. — К.: Муз. Україна, 1976

А. Лядов. Колискова. — Взяв би я бандуру. Вип. 2. — К.: Муз. Україна, 1974

М. Лисенко. Баркарола. — Збірник п'єс для бандури. Упорядкував А. Омельченко. — К.: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1959

М. Лисенко. Хвилина розпачу. Сумний спів. Елегія. — Альбом бандуриста. Упорядкував В. Герасименко. — К.: Муз. Україна, 1969

М. Лисенко. Без тебе, Олесю. — Репертуар бандуриста. Вип. 5 — К.: Муз. Україна, 1980

С. Людкевич. Романс. Пересторога матері. Пісня ночі. — Альбом бандуриста. Упорядкував В. Герасименко. — К.: Муз. Україна, 1969

С. Людкевич. Листок з альбома. — Взяв би я бандуру. Вип. 11. — К.: Муз. Україна, 1971

Ж.-Б. Люлі — Л. Годовський. Сарабанда мі мінор. — Взяв би я бандуру. Вип. 20. — К.: Муз. Україна, 1974

Е. Мак-Доуелл. Самотня хатина. Дика троянда. — Репертуар бандуриста. Вип. 2. — К.: Муз. Україна, 1977

В. А. Моцарт. Анданте з сонати N 10. Рондо з сонати N 15. — Альбом бандуриста. Упорядкував В. Герасименко. — К.: Муз. Україна, 1971

Ф. Мендельсон. Пісня без слів мі мажор. — Взяв би я бандуру. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1969

Ф. Мендельсон. Пісня без слів (Траурний марш). — Взяв би я бандуру. Вип. 5. — К.: Муз. Україна, 1969

Ф. Мендельсон. Пісня без слів соль мажор. — Взяв би я бандуру. Вип. 16. — К.: Муз. Україна, 1975

М. Мусоргський. Старий замок. — Взяв би я бандуру. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1969

Невідомий автор. Варіації на тему Моцарта. — Взяв би я бандуру. Вип. 24. — К.: Муз. Україна, 1975

Невідомий автор. Менует з III симфонії. — В. Кабачок, Е. Людевич. Школа гри на бандурі. — К.: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1958

М. Сейбер. Прелюдія і fuga. — Репертуар бандуриста. Вип. 12. — К.: Муз. Україна, 1991

Д. Скарлатті. Пастораль. — Альбом бандуриста. Упорядкував В. Герасименко. — К.: Муз. Україна, 1971

Д. Скарлатті. Соната мі мінор. — Взяв би я бандуру. Вип. 8. — К.: Муз. Україна, 1970

А. Сірха. Варіації на тему російської народної пісні "Что ты, бедна ветка". — Взяв би я бандуру. Вип. 13. — К.: Муз. Україна, 1972

П. Чайковський. Баркарола. — Збірник п'єс для бандури. Упорядкував А. Омельченко. — К.: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1959

Г. Чеботаряч. Прелюдія. — Взяв би я бандуру. Вип. 21. — К.: Муз. Україна, 1974

Ф. Шопен. Мазурка фа мажор. — Взяв би я бандуру. Вип. 6. — К.: Муз. Україна, 1969

Д. Шостакович. Прелюдія XIII фа-дієз мажор. — Взяв би я бандуру. Вип. 22. — К.: Муз. Україна, 1975

Д. Шостакович. Прелюдія XVI сі-бемоль мінор. — Взяв би я бандуру. Вип. 23. — К.: Муз. Україна, 1975

Ф. Шуберт. Експромт. — Репертуар бандуриста. Вип. 8. — К.: Муз. Україна, 1983

Р. Шумах. Жалібний марш. — Репертуар бандуриста. Вип. 1 — К.: Муз. Україна, 1976

П'єси для інших інструментів, які можуть бути використані в педагогічній і концертній практиці бандуриста

Й. С. Бах. Прелюдія ре мажор. — Хорошо темперированный клавир. Том. I. Редакция Б. Муджеллини. — М.: Музыка, 1965

М. Березовський. Соната для скрипки і чембало. — К.: Муз. Україна, 1983

Й. Брамс. Строгий напев. — Л.: Музыка, 1978

М. Глінка. Ноктюрн ми-бемоль мажор. Вариации на шотландскую тему. — М. Глінка. Сочинения для фортепиано. — М.: Музыка, 1976

Р. Глиэр. Четыре листка из альбома. — М.: Сов. композитор, 1977

Я. Витол. Эскиз. Русская виолончельная музыка, М.: Музыка, 1978

К. Дебюсси. Чудный вечер. — Л.: Музыка, 1978

К. Дакен. Кукушка; К. Дакен. Две пьесы для фортепиано; М. Джулиани. Рондолетто. Сонатина. — Концертные пьесы для фортепиано, шестиструнной гитары. Вип. 20. — М.: Сов. композитор, 1982

Ц. Кюи. Баркарола. Русская виолончельная музыка. Вип. 3. — М.: Музыка, 1979

Д. Кабалевский. Новелла. — Кабалевский Д. Избранные пьесы для фортепиано. — М.: Гос. муз. изд-во, 1955

Ж. Б. Лейе. Соната соль мінор. Хрестоматия для виолончели. — Старинные и классические сонаты. Вип. I. — М.: Музыка, 1991

Ф. Сор. Рондо. — М.: Музыка, 1982

А. Спендиаров. Баркарола. — Русская виолончельная музыка. Вип. 2. — М.: Музыка

А. Сихра. Среди долины ровныя. — Произведения А. Сихры и М. Высотского для семиструнной гитары. — М.: Музыка, 1982

І. Шамо. Володимирка. Картини російських живописців. Сюїта для фортеп'яно. — К.: Муз. Україна, 1973

Д. Шостакович. Элегия. Юный скрипач. Пьесы, этюды, ансамбли. Старшие классы детских музыкальных школ. Составитель К. А. Фортунатов. — М.: Музыка, 1966

Ф. Шуберт. Сонатина ля минор. Ч. І. — М.: Музыка, 1980

Вокальні твори

Народні пісні в обробці сучасних українських та зарубіжних композиторів

С. Баштан. Чи я в лузі не калина була. Дівчино кохана, Ой джигуне, джигуне. Ой на гору козак воду носить. Лугом іду, коня веду. Ой ти, дівчино, горда та пишна. — Українські народні пісні для співу в супроводі бандури. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1961

С. Баштан. Ой у полі билинонька колихається. Чи ти, милий, пилом припав; М. Лисенко. Щасливому по гриби ходити; Ой зійди, зійди, ясен місяцю. — Українські народні пісні для співу з супроводом бандури. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1962

А. Бобир. Ой не спиться й не лежитьсья; М. Лисенко. За Сибіром сонце сходить. Там, де Ятрань круто в'ється. Ой не шуми, луже. Ой не світи, місяченьку; Л. Ревуцький. Прилетіла перепілонька. — Збірник пісень для бандури. Упорядник М. Ключник. — К.: Мистецтво, 1965

М. Лисенко. Без тебе, Олесю. Чом дуб не зелений. Ой у полі криниченька. — Збірник пісень і танців. Для бандури. Упорядкував А. Бобир. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1959

Я. Бідгай. Вес лився козаченько (збірник); А. Єдличка. Гомін, гомін по діброві; А. Коціпінський. Ой Кряче, кряче чор. ленький ворон. Ой як тужить серце за тобою, моя мила (збірник); Г. Концевич. Чабан візці.. — Педагогічний репертуар вокаліста. Баритон. Упорядник Н. В. Татарінова. — К.: Мистецтво, 1966

Я. Бідгай. Лялька, моя неньковая. Не лай мене, моя жінка (збірник); П. Галаган. Сонце низенько. Ой уже весна (збіюник); А. Єдличка. Чоловік сів жито. Ой чумаче, чумаче. Ой чумак нещасливий; Г. Концевич. Та пропив чоловік бугая (збірник); А. Коціпінський. Ой пішов чумак у дорогу. — Педагогічний репертуар вокаліста. Бас. Упорядник Н. В. Татарінова. — К.: Мистецтво, 1966

Д. Бонковський. Нащо мені чорні брови; П. Бідгай. Як у саду, так і в лісі. Ой якби я горе знала; А. Коціпінський. Ходжу-нижу,

ручки ломлю; М. Лисенко. Ой, мати, мати, мати; Л. Ревуцький. Не питай; О. Свешніков. Бодай ся когут знудив; Е. Турула. Тропак; О. Чишко. Чом, чом не прийшов. Ой піду я до млина (автор обробки невідомий). — Українські народні пісні з репертуару М. Литвиненко-Вольгемут. — К.: Муз. Україна, 1969

С. Людкевич. Зажурилась бідная удівонька; О. Нижаківський. Отамане, батьку наш. Ой в полі садок. Ти поїхав, мене, мене покинув. Колисанка; М. Скорик. Через сад-виноград. Хиляються ворота; Д. Січинський. А хто іде...; Я. Ярославенко. Ой у полі криниченька. Ой там, на горі. — Українські народні пісні з репертуару Соломії Крушельницької. Упорядник І. Малайчик. — К.: Муз. Україна, 1971

А. Бойченко. Зелененький барвіночку. В кінці греблі шумлять верби. Гандзя (слова і мелодія Д. Бонковського); Л. Кауфман. Спать мені не хочеться; Н. Скоробагатько. Стоїть гора високая (сл. Л. Глібова). Ой вербо, вербо. Очерет лугом іде; Л. Ревуцький. Ой у полі. — Українські народні пісні з репертуару Оксани Петрусенко. — К.: Муз. Україна, 1990

А. Каціпінський. Одна гора високая; В. Кирейко. Я бачив, як вітер березу зломив; Ф. Надененко. Чорнії брови, карії очі. — Українські народні пісні з репертуару Бориса Гмирі. Упорядник Т. Шеффер. — К.: Муз. Україна, 1972

М. В. Лисенко. Ой пушу я кониченька в сад. Ой ще не світ, ой ще не світ, ой ще не світає. Та не жур мене, моя мати. Ох і не стелися, хрещатий барвінку. Ой і зрада, карі очі, зрада. Ой що ж бо то за ворон. Ой запив козак, запив. Ой важу я, важу. Ой ненько, зацвіло серденько. Туман, туман по долині. Добрий вечір тобі, зелена діброва. Чи я вплела, чи я вбрела. Та куди їдеш, Явтуше? Як поїхав мій миленький. Гей у степу криниченька. Та нема гірш нікому. Ой ти, місяцю-зоре. Чом, чом не прийшов. Мій милий умер, умер. — Лисенко М. Українські народні пісні для голосу з фортепіано. Том XVIII. Музична редакція М. І. Вериківського, літературна редакція М. Т. Рильського. — К.: Мистецтво, 1954

Д. Аракишвили. Чонгури. Грузинская народная песня; Л. Бирнчава. Маусымша. Казахская народная песня. Взор твой ловлю. Таджикская народная песня; М. Балакирев. Уж ты, поле мое. Бурлацкая; Г. Бенток. Мне все равно. Немецкая народная песня; А. Глазунов. Не ввелят Маше...; В. Дэвис. Песня о дружбе. Шотландская народная песня; М. Йорданский. Кадэ русь. Французская народная песня; Ф. Кюссака. Под окошком твоим. Хорватская народная песня; В. Мельо. Колыбельная. Неаполитанская народная песня; Г. Меллер. Старинный танец. Финская народная песня; Н. Рубинский-Корсаков. О Вольге и Микуле (былина). — По небу синему. Вокально-педагогический репертуар. Песни и романсы

для низких мужских голосов с фортепиано. Составитель О. Далецкий. — М.: Музыка, 1971

Г. Иванников. Висла. Польская народная песня; М. Матвеев. Помнишь ли меня, мой свет; М. Михайлов. Калинушка с малинушкой; В. Недлы. Ах нету, нету... Чешская народная песня; М. Петраускас. Неман мой, Неман. Литовская народная песня; Я. Россина. Не корите меня, не браните; М. Феркельман. Над осокой, над высокой. Польская народная песня. — Хрестоматия вокально-педагогического репертуара для сопрано. Составители С. Фуки, К. Фортунатова. — М.: Музыка, 1966

Б. Лятошинський. Ой у полі вітер віє. — Лятошинський Б. Українські народні пісні. Том I. Упорядник Ф. Сабадаш. — К.: Муз. Україна, 1973

Українські народні думи

Ф. Глушко. Дума про матір Україну. Дума з поеми "Сліпий" (Невольник). Дума про трьох братів самарських. Дума про козака-бандуриста. Дума "Невольницький плач на турецькій каторзі". — Українські народні думи. Для голосу в супроводі бандури. Записав і впорядкував Ф. Глушко. — К.: Мистецтво, 1966

Ф. Жарко. Буря на Чорному морі (історична народна дума). — Українські народні пісні для голосу в супроводі бандури. Обробка Ф. Жарко. — К.: Муз. Україна, 1967

Ф. Жарко. Дума про азовських братів. Дума про козака Голоту. — Українські народні пісні для голосу в супроводі бандури. Упорядкував та обробив Ф. Жарко. — К.: Муз. Україна, 1969

П. Майборода. Кров людська не водиця. Дума з однойменного кінофільму. — Майборода П. Вибрані пісні. — К.: Мистецтво, 1964

І. Скляр. Буря на Чорному морі. — Бандуристам-аматорам. Упорядкував А. Омельченко. — К.: Мистецтво, 1966

Е. Юцевич. Дума з поеми "Сліпий". — Твори для бандури. Упорядкував А. Омельченко. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1962

Арії, романси та пісні сучасних українських і зарубіжних композиторів

Арії для студентів початкової та середньої підготовки

Дж. Каччини. Скорей, амур, лети; Неизвестный автор. О прекрасные очи; А. Скарлатти. Нет мне покоя. Стрелы амура. — Арии композиторов XVI-XVIII веков для среднего голоса с фортепиано. Составитель М. Егоричева. — М.: Музыка, 1971

Ф. Ковалли. О любовь, ты — дар прекрасный; А. Страделла. О как любовь меня томит. — Арии и канцони итальянских компо-

зитором для среднего голоса с фортепиано. Составление Н. Татариновой. — М.: Гос. муз. изд-во, 1963

Пісні та романси

М. Лисенко. Смутної провесни; К. Стеценко. Стояла я і слухала весну. Вечірня пісня. Колискова Килини; Я. Степовий. Місяць ясненський (колискова). — Романси українських композиторів-класиків для жіночого голосу в супроводі фортепіано. — К.: Муз. Україна, 1990

Д. Кабалецький. На добраніч; А. Кос-Анатольський. Білі троянди; М. Лисенко. Чого ж вода каламутна. Пісня Наталки з опери "Наталка-Полтавка"; К. Стеценко. Ой чого ти, дубе; Т. Хренников. Колискова Світлани. — Збірник п'єс та пісень для бандури. Упорядник М. Ключник. — К.: Мистецтво, 1965

К. Стеценко. Ти все його любиш. — Педагогічний репертуар бандуриста. Вип. 2. Упорядкування та перекладання А. Омельченка. — К.: Муз. Україна, 1967

С. Гулак-Артемівський. Стоїть явір над водою. — Збірник п'єс для бандури. Склав і обробив А. Бобир. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1959

М. Глінка. Не пой, красавица, при мне; Ф. Шопен. Желание. — Любителю вокальної музики. Песни, романси, дуэты в супроводженні фортепиано. Вип. 2. — М.: Музыка, 1990

М. Лисенко. Ой під вишнею. Пісня виборного з опери "Наталка-Полтавка"; Я. Степовий. Зацвіла в долині. — Пісні мої. Педагогічний репертуар вокаліста. Упорядник Н. Татаринова. — К.: Мистецтво, 1966

А. Аляб'єв. Я вас любил. Если жизнь тебя обманет; П. Булахов. Не пробуждай воспоминаний; М. Глінка. Забуду ль я...; А. Даргомыжский. Я вас любил; А. Дюбюк. Не обмани. Поцелуй же меня, моя душечка; Ц. Кюи. Царскосельская статуя; П. Чайковский. Осень; М. Яковлев. Элегия; Д. Кабалецький. Серенада Дон-Кихота; Ф. Шуман. Шарманчик. Вечерняя звезда. — Вокально-педагогический репертуар. Песни и романсы. Составитель О. Далецкий. — М.: Музыка, 1971

Л. Бетховен. Люблю тебя; П. Булахов. Девица-красавица; А. Варламов. Ты не пой, душа девица; В. Липатов. Ласточка моя; С. Моношук. Золотая рыбка. Очарованная; П. Чайковский. Весна; Ф. Шуберт. Розочка на поле. К весне. — Хрестоматия вокально-педагогического репертуара (для сопрано). Музыкальное училище, I-II курсы. Составители С. Фуки, К. Фортунатов. — М.: Музыка, 1966

А. Аляб'єв. Я вижу образ твой; П. Булахов. Романс; В. Варламов. Красный сарафан; А. Дюбюк. Свеж и душист роскошный венок; В. Шереметьев. Я вас любил; М. Яковлев. Зимний вечер. — Сбор-

ник старинных русских романсов для голоса с фортепиано. Общая редакция Е. Катульской. — М.-Л.: Гос. муз. изд-во, 1948

А. Даргомыжский. Шестнадцать лет. Лилета. Я все еще его люблю. Чаруй меня. — Полное собрание романсов и песен. Т. I. Редакция М. Пекелис. — М.: Музыка, 1947

Ф. Лист. Ты как цветок прекрасна. Ты луч возьми у солнца. Безмолвен будь. В любви все чудных чар полно. — Лист Ф. Песни. Тетрадь I. Редакция А. Ламм. — М.: Гос. муз. изд-во, 1933

М. Глинка. Сомнение. Зацветет черемуха. Если я встречу с тобой. Ах, когда б я прежде знала. Не говори, что сердцу больно. — Глинка М. Романсы и песни для голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1970

В. Моцарт. Тоска по весне; А. Гурилев. Внутренняя музыка; А. Даргомыжский. Юноша и дева; И. С. Бах. Весенняя песня; Ф. Мендельсон-Бартольди. На крыльях песни; — Песни и романсы для высокого и среднего голоса. Педагогический репертуар. — М.: Музыка, 1986

О. Билаш. Калина во ржи. — Билаш. О. Песни для голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1971

М. Завалишина. Над Днпром. — Романс для баритона або баса з супроводом фортепіано. — К.: Мистецтво, 1951

Н. Андрієвська. Якби я вмiла вишивати; Л. Рева. Серце не може без тебе. — Вокальні твори радянських композиторів. — К.: Муз. Україна, 1984

В. Тилик. Мати сіяла льон. — Олійник Б. Вокальні твори на слова українських поетів. — К.: Муз. Україна, 1978

Арії для студентів старших курсів

М. Вериковский. Ария ланочки из оперы "Вий"; Б. Лятошинский. Ариетта Мирославы из оперы "Золотой обруч". — Романсы и оперные арии композиторов Украины. Вып. I. Для высокого голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Гос. муз. изд-во, 1960

Г. Гендель. Речитатив и ария "Эвансо"; Й. Гайдн. Каватина Ганны из оратории "Времена года"; М. Ипполитов-Иванов. Ариозо из оперы "Ася". — Хрестоматия вокально-педагогического репертуара для сопрано. Музыкальное училище, III-IV курсы. Ч. II. Составители С. Фуки, К. Фортунатова. — М.: Музыка, 1971

В. Моцарт. Ария Сервилии из оперы "Милосердие Тита". — Арии зарубежных композиторов для сопрано в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1987

К. Данькевич. Ария Варвары из первого действия оперы "Богдан Хмельницкий". — К.: Муз. Україна, 1986

Д. Перголези. Если любишь. — Арии итальянских композиторов XVI-XVIII веков, для высокого голоса в сопровождении фортепиано. Составитель Н. Богданова. — М.: Музыка, 1988

С. Прокофьев. Ария Кутузова "Величая в солнечных лучах" из оперы "Война и мир". — Прокофьев С. Арии из опер для мужского голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Гос. муз. изд-во

А. Страделла. О не верь непостоянной; М. Чести. Душу мучат мою страдания. — Арии композиторов XVI-XVIII веков для среднего голоса с фортепиано. Составитель М. Егоричева. — М.: Музыка, 1971

Романси та пісні

Г. Хоткевич. Тече вода в синє море. Чи винна голубка. Мотив Шякунталі — Хоткевич Г. Вибрані твори для бандури. Упорядник С. Баштан. — К.: Муз. Україна, 1993

Я. Степовий. Ой три шляхи широкі. Розвійтеся з вітром; О. Нижаківський. О не забудь; Д. Сминський. Из сліз моїх. Не співайте мені сеї пісні. У мене був коханий край. Дума про Нечая; Я. Лопатинський. Ах, скільки струн в душі дзвенить. Її душа — то чайка над водою. Горить моє серце; В. Матюк. Родимий краю; М. Лисенко. Ой одна я, одна. Не дивися на місяць весною. Ой маю, маю я оченята. Садок вишневий. Ой стрічка до стрічки. Айстри. Ой три шляхи широкі. — Романси українських композиторів-класиків для голосу в супроводі бандури. Перекладення та упорядкування В. Дутчак. — К.: Муз. Україна, 1993

Беллини. Я рождена для скорби; Л. Бетховен. Гондолета (венетская песня); Ж. Векерлен. Времена года; Г. Вентока. На склонах Алымы (австрийская народная песня); Э. Григ. Первая встреча; Ц. Кюи. Коснулась я цветка; Э. Левина. Моя отчизна; Ф. Мендельсон. Луна; С. Рахманинов. Дитя, как цветок ты прекрасна; А. Рубинштейн. Нас по одной дороге (персидская песня); А. Тиграян. Песня Ануси из оперы "Алуса" ("Ива"); П. Чайковский. Я тебе ничего не скажу; Ф. Шуберт. Блаженство. Куда; М. Шнайдер-Тарнавский. Розы в снегу. Из цикла "От сердца"; И. Шамо. Песня о счастье. — Хрестоматия вокально-педагогического репертуара для сопрано. Музыкальное училище, III-IV курсы. Ч. II. Составители С. Фуки, К. Фортунатова. — М.: Музыка, 1971

М. Глинка. Не искушай меня без нужды. К Молли. К цитре. — Глинка М. Избранные романсы для среднего голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1990

Н. Римский-Корсаков. Когда гляжу тебе в глаза. О чем в тени ночей. — Римский-Корсаков Н. Романсы. Редакция М. Штейнберга и Н. Римского-Корсакова. — М.: Гос. муз. изд-во, 1946

Г. Свиридов. Р. Кон Андерсен. Горский парень. — Свиридов Г. Песни на слова Роберта Бернса для баса в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1974

А. Даргомыжский. В крови горит огонь желанья. Мне грустно. — Даргомыжский А. Полное собрание романсов и песен. Т. I. Редакция П. Перкелис. — М.: Музгиз, 1947

А. Делиб. Вальс. "Мечты". — Популярная вокальная музыка для высокого голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1990

І. Шамо. Три поради. Впали дві зірниці. Дніпровський вальс. — Шамо І. "Крилата пісня". — К.: Муз. Україна, 1985

С. Гулак-Артемівський. Романс Оксани "Місяць ясний" з опери "Запорожець за Дунаєм"; М. Лисенко. Пісня Тараса з опери "Тарас Бульба". — Збірник піс для бандур та пісень для бандури. Упорядник М. Ключник. — К.: Мистецтво, 1965

М. Лисенко. Наче та, що з хвиль вродилася (тенор). Оце тая стежечка (тенор). Ні, мамо, не можна (сопрано). Якби мені черевики (сопрано). — Лисенко М. Зібрання творів. Т. XI. Музична редакція Ф. Надененка, літературна редакція М. Рильського

К. Стеценко. Сонце заходить, гори чорніють. В'ється стежка. Верба. — Стеценко К. Т. II. Солоспіви та ансамблі. Музична редакція В. Кирейка, літературна редакція П. Тичини. — К.: Мистецтво, 1963

Я. Степовий. Ой поля ви, поля (для баритона). Місяць ясненький (для меццо сопрано). Скоро сонце засміється. — Степовий Я. Солоспіви та вокальні ансамблі. Т. II. — К.: Мистецтво, 1965

Г. Майборода. Димить туман; О. Білаш. Ясени; А. Кос-Анатольський. Ой ти, дівчино, з горіха зерня. — Співає Д. Гнатюк. Упорядник Н. Макарова. — К.: Муз. Україна, 1969

І. Л. амо. Камінь сонця. — Співає Ю. Гуляев. Упорядник А. Кухарев. — К.: Муз. Україна, 1969

Г. Майборода. Запливай же, роженько весела. Для голосу в супр. зоді фортепіано. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1962

І. Карабиць. Мати наша — сивая горлиця. З вокального циклу "Мати". — Карабиць І. Вокальні твори. — К.: Муз. Україна, 1984

А. Александров. Люблю тебя. Ты со мной. — Александров А. Н. Двенадцать стихотворений советских поэтов для голоса с фортепиано. — М.-Л.: Гос. муз. изд-во, 1947

Р. Глиэр. Дуют ветры. — Глиэр Р. Сборник романсов для среднего или низкого голоса. Тетрадь II. — М.: Гос. муз. изд-во, 1947

В. Косенко. Коліскова. Для голосу і фортепіано. — Музфонд СРСР. К.: Українське республіканське відділення, 1952

Р. Глиэр. Оттого моя арфа безмолвна. Ночь печальна. — Избранные романсы для голоса с фортепиано. Составитель Г. Аден. — М.: Музыка, 1974

С. Прокофьев. Сон. — Русские народные песни. Тетрадь II. — М.: Музфонд СССР, 1945

С. Прокофьев. Настоящую нежность; Е. Тарнавская. Я помню все. — Арии, романсы и песни из репертуара К. Г. Держинской, для сопрано в сопровождении фортепиано. Составитель В. Подольская. — М.: Музыка, 1971

М. Лисенко. Пісня Наталки з III дії опери "Наталка-Полтавка". — К.: Муз. Україна, 1986

Т. Хренников. Свадебная песня. — Избранные песни с сопровождением фортепиано. Вып. II. — М.: Сов. композитор, 1961

Д. Шостакович. День встречи (для низкого голоса). — Шостакович Д. Пять романсов для голоса в сопровождении фортепиано. — М.: Музыка, 1964

К. Сен-Санс. Аве, Мария! — Хрестоматия для пения. Песни, романсы, арии для сопрано в сопровождении фортепиано, I-II курсы отделений актеров музыкальной комедии театральных институтов. — М.: Музыка, 1973

Д. Каччини. Аве, Мария. Для голоса в сопровождении фортепиано. // В журн. "Музыкальная жизнь", N 2, 1990

Л. Керубини. Аве, Мария; Ф. Шуберт. Ты мой покой. — Арии, романсы и песни из репертуара И. Архиповой. — М.: Музыка, 1976

А. Кос-Анатольський. "Пастушка". — Три пісні для голосу і фортепіано. — Музфонд СРСР. К.: Українська філія, 1961

Навчально-технічний матеріал для бандури

Г. Беренс. Етюди NN 5, 7, 11, 12, 17, 19, 22. — Беренс Г. Вибрані етюди для фортепіано. Редактор-упорядник Милич Б. — К.: Мистецтво, 1966

Ф. Бургмюллер. 18 характерных этюдов. Доверие. Возвращение пастуха. Цыгане. Ручей. Веселости. Взволнованность. Пряжа. — Бургмюллер Ф. Восемнадцать характерных этюдов. Соч. 100, для фортепиано — М.: Гос. муз. изд-во, 1937

Ф. Бургмюллер. Этюды NN 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 16, 16. — Лейпциг: Петерс

Ф. Бургмюллер. Этюды NN 4, 7, 18, 19, 21, 24, 25. — Краков: Польское муз. изд-во, 1969

И. Крамер. Этюды NN 3, 11, 28. — Крамер И. Этюды для фортепиано. Тетрадь 1-2. Ред. Г. Белова. — М.: Гос. уз. изд-во, 1957

Т. Лак. Этюд-гавот N 1. Беглость N 2. Сарабанда N 3. Менуэт N 5. Немецкий танец N 9. Заключение N 11; Т. Лак; ор. 41. —

Маленькие романтические этюды для фортепиано. — М.-Л.: Гос. муз. изд-во, 1949

А. Лемуан. Этюды NN 7, 10-16, 18, 21, 22, 25, 26, 28, 32, 35, 36, 37, 41, 43, 45, 46, 47, 50. — Лемуан А. 50 характерных и прогрессивных этюдов для фортепиано. — М.: Музыка, 1970

Ф. Лекуппэ. Этюды NN 2, 4-11, 13, 15, 17, 18-21. — Лекуппэ Ф. Соч. 20. Беглости. 26 этюдов для фортепиано. — М.: Гос. муз. изд-во, 1937

Э. Нейпер. Этюды N 1, 8, 12, 16. — Нейпер Э. Избранные этюды для фортепиано. Сост. и ред. Н. Н. Кувшинникова. — Гос. муз. изд-во, 1962

Д. Пшеничний. Етюди для бандури. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури УРСР, 1958

В. Таловиря. Етюди для бандури. — К.: Муз. Україна, 1967

А. Холи. Этюды NN 21, 3, 4, 5, 9, 10. — Холи А. Двенадцать этюдов для фортепиано, арфы. — М.: Музгиз, 1937

К. Черни. Этюды NN 2, 4, 6, 14, 17, 19, 20, 30, 34, 40, 47, 48, Часть А. NN1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26, 28, 31. — Черни К. Избранные фортепианные этюды. Под ред. Г. Гермера. Ч. 1, 2. — М.: Музыка, 1967

К. Черни. Этюды NN1, 6, 8, 14, 17, 19, 21, 23, 28, 30. — Черни К. Соч. 299. Школа беглости для фортепиано. — М.: Гос. муз. изд-во, 1963

А. Бертіні. Етюд N 46; І. Беркович. Етюд N 37; К. Дерінг. Етюд N 20; В. Клін. Етюд N 38. — Етюди для фортепіано на різні види техніки, VI кл. ДМШ. Редактори-упорядники Р. Гіндін та М. Карі-фінка. — К.: Муз. Україна, 1971

Г. Беренс. Етюд N 48; К. Дерінг. Етюд N 19; К. Черні. Етюди NN 7, 27, 37. — Етюди для фортепіано на різні види техніки, VII кл. ДМШ. Видання друге. — К.: Муз. Україна, 1973

Т. Лак. Етюд N 15; Л. Лешгорн. Етюд N 16; С. Майкапар. Етюди NN 11, 14; Г. Шмидт. Етюд N 18; Ф. Шпіндлер. Етюд N 20. — Избранные этюды на двойные ноты и аккорды для фортепиано. Составление и редакция Э. Федорченко и Е. Ефруси. — М.: Гос. муз. изд-во, 1963

А. Бертини. Етюд N 3; С. Геллер. Етюды NN 1, 2, 3; В. Косенко. Етюд N 4; А. Лешгорн, Етюд N 7. — Етюды для фортепіано. Педагогический репертуар. Вып. 7. Составление и редакция В. Натансона. — М.: Музыка, 1968

І. Бокс. Етюд N 189; Д. Кабалевський. Етюд-жарт; В. Кабачок. Вправа N 190. — Кабачок В., Юцевич Е. Школа гри на бандурі. — К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури, 1958

М. Джуліані. Етюд N 3; І. Хуторянський. Етюд N 7. — Педагогічний репертуар бандуриста. Вип. II. Упорядкування та перекладання А. Омельченка. — К.: Муз. Україна, 1967

Спеціальний клас шестиструнної гітари

Програму склав

старший викладач кафедри народних інструментів Київської консерваторії М. П. Михайленко

Рецензенти:

кафедра народних інструментів Львівської консерваторії

доцент Державного музично-педагогічного інституту ім. Гнесиних А. К. Фраучі

Відповідальний за випуск: В. І. Волохонович

Методичне обґрунтування. Мета навчання і творчі завдання¹

Згідно з учбовим планом в розділі "Народні інструменти" музичні вузи України готують фахівців найвищої кваліфікації в жанрі гітарного мистецтва як концертних виконавців-солістів, а також ансамблів та педагогів середніх і вищих учбових закладів.

Перед викладачем стоїть двоєдине завдання: по-перше, виховання громадянина, патріота рідної України, який має фундаментальні знання в своїй професії і широко обізнаний в проблематиці інших галузей знань сучасної політики, історії, культури, науки, літератури, мистецтва; по-друге, виховання музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, любити свою професію, має велике бажання, внутрішню потребу нести музичну культуру в маси, артиста, який досконало володіє своєю майстерністю.

Випускник музичної академії, в залежності від рівня і характеру, повинен добре володіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читання нот з листа, транспонування, імпровізації, акомпанування і концертної майстерності, виконавського редагування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу (народної пісні, оригінальних творів та написаних для інших інструментів).

Випускник музичної академії повинен знати:

– основи теорії інтерпретації музичних творів у виконавстві та інструментальними засобами;

– основи теорії формування виконавської майстерності гітариста;

¹ Перша частина цієї програми написана на основі методичного обґрунтування, розробленого доктором мистецтвознавства, професором Давидовим М. А., прийнятого кафедрою народних інструментів Київської консерваторії як типового для програм усіх народних інструментів, але з урахуванням специфіки кожного з них.

– теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, композиторської творчості;

– методику роботи над твором (солю, в ансамблі, оркестрі);

– психологію виконавської діяльності;

– загальну історію музично-виконавського мистецтва і суміжних його різновидів;

– історію гітарного мистецтва та його специфіку;

– загальні і спеціальні принципи музичної педагогіки, педагогічний репертуар;

– історію музики;

– народну творчість;

– історію музичної естетики і філософії;

– основи образотворчого, літературного і театрального мистецтва.

Таким чином, клас з фаху є осередком, формуючим музиканта-виконавця в музичному вузі, безпосередньо й активно впливаючим на професійно-художнє формування молодих музикантів.

Викладач спеціального класу – головний керівник студента – повинен послідовно виховувати його на основі принципу єдності художнього і технічного розвитку, виховуючи творчу ініціативу, прищеплюючи навички самостійної роботи, привчаючи його бути вимогливим до себе й критично оцінювати якість свого виконання. Педагог повинен майстерно володіти своїм інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати у своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

Діяльність викладача спеціального класу не обмежується заняттями зі студентами. Необхідний творчий контакт між викладачами спеціального класу з викладачами музично-теоретичних дисциплін (особливо диригування й ансамблю).

Випускник музичної академії повинен мати такий компонент навичок:

– слухо-моторної орієнтації на струнах і по грифу;

– м'язо-рухливої лабільності та синхронності дій обох рук;

– використання відчуття ваги рук як засобу доцільної організації музично-ігрових рухів;

– різноманітних форм, способів, технічних прийомів, музично-ігрових рухів;

– всебічної координації музично-ігрових рухів та психо-моторної координації;

– темпо-метро-ритмічного контролю у поєднанні з вимовленням артикуляційних ліній;

– різноманітних засобів звуковидобування, прийомів гри та акцентуації;

– штрихової техніки;

- поєднання динамічної процесуальності з мікро- і макроструктурою музичного твору;
- вимовлення різноманітних формул мікроструктурного інотування;
- створення фонічної глибини і перспективи звучання;
- володіння власними емоціями;
- артистичної поведінки на сцені;
- самостійної роботи над музичним твором;
- багатоплощинного, попереджувального, контролюючого та корегуючого слухання в процесі гри на інструменті;
- швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору;
- опанування окремими технічними складностями.

Загальна установка щодо перспективи становлення музиканта-виконавця

По курсах:

1-й курс. Перевірка даних: обдарування і рівня професійної підготовки. Встановлення оптимального комплексу для подальшого успішного технічного та інтелектуально-художнього розвитку студента. В індивідуальному плані – широке розмаїття стилів – від старовинної до сучасної музики в перекладенні для гітари, оригінальної і народної музики, написаної для гітари, переважно в мініатюрі та етюди, гами і вправи.

2-й курс. Укріплення і розширення постановочної та художньо-стильової платформи, встановленої на 1-му курсі. Поступове збільшення масштабу і технічної та інтелектуально-художньої складності репертуару. Спроби максимальних ускладнень (технічних і художніх) в окремих розділах індивідуального плану; з метою виявлення виконавських інтерпретаторських здібностей студента та заохочення його до діяльності музиканта-віртуоза, музиканта-художника.

3-й курс. Максимально можливе для даного студента виявлення масштабу обдарування і володіння майстерністю в складному, різностильному і різноманітному репертуарі, з демонстрацією в сольному концерті або концертному відділенні.

4-й курс. Обов'язковий якісний стрибок у розвитку музичної зрілості, в самостійності творчого інтерпретаторського мислення та артистизму. Подальший розвиток у формуванні виконавської майстерності музиканта в закріпленні в сольному концерті з 2-х відділів.

5-й курс. Подальший розвиток естрадних навичок, артистизму та накопичення репертуару.

Методика роботи в класі

Основною формою учбової та виховної роботи є заняття в класі з фаху. Методи роботи педагога в класі визначаються:

- критерієм якості майбутнього фахівця та індивідуальністю студента;
- характером його особистості та обдарованості, рівнем професійної підготовки, інтересом до даної професії, уподобанням, темпераментом, мотивацією до своєї професії в цілому та до її окремих аспектів;
- цільовою установкою щодо прогресуючого розвитку музично-виконавських здібностей студента та поступового зростання його майстерності;
- рівнем культури почуттів молодого музиканта, володіння музично-ігровими навичками, способами і прийомами; інтелектуально-художнього розвитку та якістю підготовки до даного уроку;
- рівнем теоретичної підготовки;
- особливістю уваги сприймання, пам'яті, інтуїції, творчої фантазії, здатності до асоціативно-образного мислення, навичок специфічно-виконавського слухання та слухо-моторного та фонічного контролю тощо.

Завдання педагога в кінцевому підсумку роботи зі студентом полягає в тому, щоб максимально сприяти розвитку музично-виконавських здібностей та формуванню його професійної майстерності і артистизму.

На кожному етапі свого розвитку студент володіє певним комплексом даних, якими й визначається результативний показник рівня його творчої самостійності. Таким чином, процес поступового творчого зростання молодого музиканта не знижує, а неухильно підвищує роль педагога, поступово ускладнюючи його художню функцію як творчого керівника.

В роботі з учнем педагог повинен постійно впливати на формування культури почуттів та інтересу до обраної професії, на виконання здатності системно працювати і творчо мислити, безперервно удосконалювати свою техніку.

Специфіка музично-виконавського мистецтва вимагає, щоб викладання в класі з фаху обов'язково було не лише логічно обгрунтованим, а й глибоко емоційним.

Мова педагога має бути лаконічною, теоретично й літературно грамотною, асоціативно образною.

В залежності від конкретної ситуації на уроці, здібності та рівня наявної майстерності учня на даний час, педагог використовує найрізноманітніші методи впливу, як наприклад:

– планування роботи студента на перспективу його розвитку як виконавця (складення індивідуального робочого плану та концертних виступів або участі в конкурсах, фестивалях тощо);

– перевірка домашнього завдання;

– виявлення раціональної аплікатури в її чіткій і художньо виправданій послідовності. Адже в гітарних нотах аплікатура в багатьох випадках не виявляється, хоча на гітарі як ні на якому іншому інструменті, можливі різноманітні аплікатурні варіанти;

– ретельна робота з учнем над музичним твором в плані глибоко відчутного, логічно осмисленого, інтонаційно образного, виконавського вимовлення на гітарі усіх подробиць вертикальної і горизонтальної структури, компонентів фактури;

– репетиційна робота з метою здобуття навичок естрадного виконання;

– фонозапис як засіб штучного створення відчуття аудиторії і концертної ситуації, коли учень поставлений в умови необхідності бездоганної гри;

– тренування в оволодінні специфічними прийомами і способами в техніці музично-ігрових рухів та в їх скоординованості;

– розвиток пам'яті шляхом усвідомлювання сприймання і засвоєння музичного матеріалу та застосування спеціальних методів, як наприклад: попереджувальне слухо-моторне уявлення, порівняння, співставлення контрастів динамічних, темпових, фактурних;

– варіантний спосіб опанування музичним твором в різнобічних площинах його складності, як наприклад, попереднє ознайомлення з твором; метод цензури з метою навички слухо-моторного попередження в процесі гри; гра в повільному темпі з метою досягнення скоординованості дій обох рук і всіх елементів техніки; перенесення уваги з одної площини в інші як засобу оперування свідомістю і підсвідомістю уяви з метою вироблення керованого автоматизму музично-ігрового процесу;

– гра з максимально емоційною чутливістю і напруженістю як засобом впливу на запам'ятовування;

– виконання кожного голосу належною йому аплікатурою та інтонаційною виразністю для опанування змістовністю звучання всіх компонентів фактури; нарощування темпу; перенесення уваги від нот на гриф і струни з метою осмислення логіки позиційно-аплікатурної будови музично-ігрових рухів; акцентування (динамічне і агогічне) метричних опор для вироблення відчуття жанрово-відповідної пульсації звучання; опрацювання найскладніших у даному творі місць і епізодів; цілісне, емоційне, інтонаційно-змістове виконання твору в уявлюваних умовах естради, для невеличкої кількості в класі фонозапис, виконання на естраді;

– опанування стильових і жанрових особливостей в учбовому репертуарі.

Необхідною умовою успішності навчання студента є застосування цієї методики в самостійній домашній роботі над музичним твором.

Методика організації учбового процесу в музичному вузі

Методика формування виконавської майстерності гітариста не обмежується вузькою спрямованістю в межах фахового класу. Педагог і студент повинні враховувати, що існують глибинні міжпредметні зв'язки. Так, заняття в класі диригування та практика роботи з оркестром сприяють формуванню попереджувального, корегуючого і багатоплощинного слуху вільно, без залежності від техніки гри на інструменті, а також дають можливість швидко знайомитись з шедеврами світової музичної класики, відчутти жанрово-стильове розмаїття музики різних часів і народів. З іншого боку, в оркестровому класі та в капелі бандуристів акумулюються найкращі надбання професійної та художньо-виховної роботи в спецкласах. Гра в ансамблі корисна діалогічністю музикування. Заняття в класі фортепіано корисні для гітариста можливістю відчутти повну свободу рук від тримання інструмента.

Вимоги по технічному мінімуму

На технічних заліках в I-му та II-му семестрах студент повинен виконати:

– 5-6 різнохарактерних етюдів на різні види техніки. Спочатку виконуються етюди інструктивного рівня, а згодом збільшується питома вага художніх етюдів. Нарешті, поряд з художніми етюдами до індивідуального робочого плану студента включаються твори віртуозного характеру. Виконання етюдів на заліку проводиться напам'ять, при максимальній можливості для даного студента художньо-технічній та жанрово-стильовій майстерності.

Етюд розглядається як ескіз художнього виконання. Тому на уроці викладач повинен обов'язково зробити докладну виконавську редакцію, щоб при її реалізації у студента формувалася не один лише якийсь вид техніки, наприклад віртуозність в пасажах, а повний комплекс виражальних засобів: відчуття метро-ритму, артикуляційно-штрихова культура, відчуття співвідношення різних компонентів фактури – крайніх голосів та середніх і фонічної глибини, майстерності акцентування, чіткого динамічного плану відповідного до структури будови форми і загального розвитку драматургії.

– Мажорні і мінорні гами (одноголосні) до трьох знаків альтерації включно (аплікатура лівої руки А. Сегові), впроваджуючи різну аплікатуру правої руки.

– Гра гам репетиціями по 2-4 на кожний тон, різними способами звуковидобування: "щипком", "ударом", комбінуючи їх.

– Грати ці ж самі гами ритмічними фігураціями (дуолями, триолями, квартолями), нескладними їх комбінаціями (2-3, 3-4 гоці).

- Гра гам біля грифа, біля підставки.
- Гра гам с динамічними відтінками.
- Хроматична гама від E_1 до e^2 простими ритмічними фігураціями і різною аплікатурою правої руки.
- Гра гам прийомом "тремоло" ("р-а-м-і").
- Вправи на "барре", легато, тремоло, для великого пальця.
- Флажолети натуральні (октавні, квартові, квінтові).

Опанування гам у такому комплексі сприяє формуванню, поперше, артикуляційно-штрихової культури музично-ігрових рухів виконавця, а по-друге, максимально стимулює розвиток віртуозної техніки.

Окрім того, на заліку студент повинен прочитати з листа твір, за складністю відповідний рівню 1-го-2-го курсів музичного училища.

На технічному заліку 3-го та 1-го семестрів студент повинен виконати:

- 5-6 етюдів на різні види техніки;
- мажорні та мінорні гами до п'яти знаків в середньому й швидкому темпах, різноманітною аплікатурою правої руки, різними способами звуковидобування, змішаними ритмічними фігураціями (2-5, 2-6, 2-7, 3-5, 3-6, 3-7, 4-5, 4-6);
- гами з динамічними відтінками;
- 2-3 гами (за вибором викладача) терціями, секстами, октавами, різною аплікатурою правої руки, прийомом тремоло);
- від цих гам – акорди і арпеджіо;
- хроматичні гами – прості та ламані, насамперед: у висхідному напрямку – 1-2-4-3, 1-3-2-4, 1-4-2-3, у нисхідному – 4-2-3-1, 4-1-3-2, 4-3-1-2;
- флажолети штучні;
- вправи на глісандо, легато, терції.

Окрім того, студент повинен прочитати з листа твір, що відповідає рівню 1-го-3-го курсів музичного училища.

На технічних заліках 5-го-6-го семестрів студент повинен виконати:

- 5-6 етюдів на різні види техніки, при цьому 2 з них повинні бути вивчені самостійно;
- усі мажорні й мінорні гами в середніх та максимальних темпах – простими і змішаними фігураціями, динамічно, різноманітно;
- 5-6 гам терціями, секстами, октавами, різною аплікатурою правої руки, "тремоло", складними флажолетами;
- від цих же гам – акорди та арпеджіо;
- хроматичні гами прості та ламані.

На заліку студент повинен прочитати з листа твір, що відповідає рівню 3-го-4-го курсів музичного училища.

Репертуар, зміст та обсяг індивідуального робочого плану

До репертуару студента повинні входити твори найрізноманітніших стилів, форм, жанрів, епох – від клавесиністів до сучасних авторів, поліфонічні, циклічні твори, сонати, концерти, крупні варіаційні цикли, твори типу фантазії, рапсодії, віртуозного характеру, обробки народних пісень, оригінальні твори.

Важливе значення у вихованні культури виконавського мистецтва і професіоналізму має проходження мініатюр різних жанрів, з різних стилів – вальс, полонез, мазурка, полька, марш; пісня, романс тощо. У вихованні культури почуттів молодого музиканта треба спиратися на музику українську та найрізноманітніших стилів, епох і народів, але обов'язковим в музичному вихованні є проходження зразків найголовніших стилів: старовинної класики та пізньої романтики, епохи 20-го століття, сучасних вітчизняних та зарубіжних композиторів.

Курс навчання з фаху проводиться протягом 10 семестрів і охоплює 480 учбових годин, з яких на 1-му та на 5-му курсах по 120 годин, а на інших по 80.

За цей період студент повинен виконати:

- 10 поліфонічних творів в різних стилях (старовинна класика, романтика, сучасна музика);
- 8-10 повних циклів (сонат, концертів, сюїт, крупних варіацій);
- 10 віртуозних творів;
- 10 різнохарактерних, різножанрових, різностильних мініатюр;
- не менш 10 обробок народних пісень і танців.

Класичні сонати повинні виконуватись переважно в повному обсязі, а не окремими частинами.

Таким чином, індивідуальний робочий план студента в кожному семестрі включає 6-7 художніх творів та інструктивний матеріал (на 1-му-3-му курсах).

З метою ознайомлення з репертуаром та для самостійного вивчення педагог може включити до плану ще кілька мініатюр.

Крім того, з метою накопичення репертуару та удосконалення виконавської майстерності студенту плануються повторні твори, які він використовує в процесі виконавської практики при участі в конкурсах та фестивалях.

Для поступового розвитку музично-художньої зрілості молодого музиканта педагог, при складанні індивідуального робочого плану по семестрах повинен цілеспрямовано проводити лінію на доцільне, обгрунтоване ускладнення творів як з технічного боку, так і в інтелектуально-художньому плані.

Починаючи з 3-го і по 9-й семестр вивчається ансамблевий репертуар, а також на 3-му-4-му курсах – педагогічний репертуар за програмами музичних училищ. Цей залік складається в 6-му та 8-му семестрах керівнику педагогічної практики (в присутності педагога з фаху).

Контроль успішності

Контроль за роботою студента здійснюється у формі іспитів, заліків, академічних й шефських концертів.

Іспити з фаху та заліки з техніки студент складає два рази на рік, за винятком студентів 1-го курсу, які в 1-му семестрі мають залік.

На семестрові заліки та іспити виносяться найбільша частина робочого плану студента, бо тут визначаються етапи його зростання як виконавця-інтерпретатора за певний період навчання.

На академічних концертах з повторного та нового репертуару виконуються 2-3 невеликі різнохарактерні твори – як показник концертної форми студента протягом семестру.

В концертних відділеннях, які стимулюють розвиток артистизму та накопичення репертуару, виконуються нові та повторні твори. Сольні виступи обов'язкові, починаючи від 5-го семестру для студентів, які профілюються як концертні виконавці.

Заліки з техніки студенти 1-го-3-го курсів складають два рази на рік: у грудні та травні. Студент, який склав залік з техніки, допускається до іспиту з фаху. Один з віртуозних етюдів, за вирішенням викладача, має бути внесено в іспитову програму.

Приблизні екзаменаційні програми

Для переходу на 2-й курс:

1. Бах І. С. Жига Ля мажор.
Шебалін В. Сонатіна.
Понсе М. Концерт.
Шевченко А. Сумна балада.
Висотський М. Фантазія на народні теми.
2. Скорульський М. Прелюдія і фуга.
Ронкалі Ф. Сюїта.
Фрескобальді Д. Арія з варіаціями.
Бородін А. Серенада.
Шевченко А. Карпатська рапсодія.
3. Вейс Л. Жига.
Болдирєв І. Сонатіна.
Віла-Лобос Е. Прелюдія № 1.
Лисенко М. Хвилина розпачу.

Живалевський В. Варіації на тему білорус. нар. пісні "Ой, на Івана Купала"

Для переходу на 3-й курс:

1. Бах І. С. Лур.
Паганіні Н. Соната Ля мажор.
Лауро Х. Вальс.
Чайковський Л. Осіння пісня.
Смага К. Варіації на тему укр. нар. пісні "Лугом іду, коня веду".
2. Форе Г. Фуга
Кастельнуово-Тедеско. Фантазія для гітари і фортепіано
Таррега Ф. Мрії
Спендіаров А. Хайтарма
Висотський М. Варіації на тему укр. нар. пісні "Іхав козак за Дунай"

3. Бах І. С. Буре і гудль сі мінор
Іванов-Крамський А. Концерт № 2
Морено-Тороба Ф. Кастільська Сюїта
Рубінштейн А. Мелодія
Сіхра А. Варіації на тему рос. нар. пісні "Что ты бедна ветка"

Для переходу на 4-й курс:

1. Бах І. С. Прелюдія і фуга лг. мінор
Джуліані М. Концерт № 2
Саггерас Д. Колібри
Глінка М. Вальс
Малишенко В. Варіації на тему укр. нар. пісні "Ой, з-за гори кам'яної"

2. Сана Г. Сюїта Ля мажор
Асаф'єф Б. Концерт
Віла-Лобос Е. Шоро мі мінор
Кошкін М. Вальс
Малишенко М. Варіації на тему укр. нар. пісні "Вечір на дворі"
3. Бах І. С. Гавот у формі рондо
Віла-Лобос Е. Концерт
Шопен Ф. Мазурка
Губайдуліна С. Токката
Висотський М. Варіації на тему рос. нар. пісні "Ах, что ж ты, голубчик"

Для переходу на 5-й курс:

1. Бах І. С. Фуга ля мінор
Понсе М. Класична Соната
Мусоргський М. Старий замок
Шевченко А. Парафраз на тему "Іспанського каприччо" М. Римського-Корсакова
Висотський М. Варіації на тему рос. нар. пісні "Ах, ты, матушка, голова болит"

2. Понсе М. Варіації і Фуга
Родріго Х. Фантазія для гітари і фортепіано
Броувер Л. Похвала танцю
Лисенко М. Елегія
Орехов С. Варіації на тему рос. нар. пісні "Вот мчится тройка
почтовая"

3. Бах І. С. Сюїта № 1
Рехін І. Соната
Чайковський П. Сентиментальний вальс
Нариманідзе Н. Рондо
Полухін П. Фантазія на тему укр. нар. пісні "Ой, не світи, міся-
ченьку"

Приблизні випускні програми

1. Бах І. С. Прелюдія, фуга і алегро Ре мажор
Кастельнуово-Тедеско Ф. Концерт Ре мажор
Сіхра А. Фантазія на тему рос. нар. пісні "Среди долины ровныя"
Вільєрський К. Рондо
Шопен Ф. Ноктюрн
Альбеніс І. Севілья
2. Бах І. С. Прелюдія і фуга ре мінор
Понсе М. Сонатина "Меридіональ"
Мертц І. концертно
Дремлюга М. Дума
Висотський М. Варіації на тему рос. нар. пісні "Вечор я был на
почтовом дворе"

Альбеніс І. Астурія
3. Бах І. С. Чакона
Родріго Х. Концерт "Аранхуес"
Бедусенко С. Сонатина
Рахманінов С. Мелодія
Нариманідзе М. Фантазія на тему грузинського танцю "Хорумі"
Кастельнуово-Тедеско М. Тарантела

Приблизний перелік творів, рекомендованих для самостійного вивчення

2-й курс:

Бах І. С. Прелюдія Ре мажор, ре мінор
Герау Ф. Еспаньолета
Глюк К. Гавот
Діабелі А. Сонатина для гітари і фортепіано
Іванов-Крамський О. Ноктюрн, Варіації на тему романса А Вар-
ламова "На заре ты ее не буди"
Пухоль Е. Експромт

Сеговія А. Тонаділя
Шебалін В. Плясова

3-й курс:

Альбеніс І. Кадіс
Бах І. С. Прелюдія з І сюїти для лютні
Віла-Лобос Е. Прелюдія № 4
Золотарьов В. Вальс
Іванов-Крамський А. Фантазія на теми рос. нар. пісень
Сайскас К. Токката
Морено-Тороба Ф. Весіння пісня
Тарега Ф. Мавританський танок
Чимароза Д. Соната Соль мажор
Шопен Ф. Мазурка

4-й курс:

Альбеніс І. Гранада
Артьомов В. Чотири прелюдії
Болдирев І. Ноктюрн
Віла-Лобос Е. Концертні етюди №№ 7, 11
Гайдн І. Арія з сонати № 10
Іванов-Крамський О. Варіації на тему рос. нар. пісні "Как у
месяца"

Мусоргський М. Сльоза
Тарега Ф. Арабське каприччо. Мрії. Згадка про Альгамбру

5-й курс:

Агуадо Д. Алегро
Бах І. С. Лур
Вівальді А. Жига
Віла-Лобос Е. Прелюдія № 5
Висотський М. Фантазія на теми етюдів Крамера
Гранадос Е. Іспанський танок № 5
Польовий В. Порив
Іванов-Крамський О. Тарантела
Нариманідзе М. Рондо
Родріго Х. Фанданго
Сор Ф. Велике Соло
Морель Д. Бразильський танок
Кардосо Х. Мілонга
Кошкін М. Сюїта "Грашки принца"

Рекомендовані репертуарні збірки

Основні

Агафозин П. Школа гри на шестиструнній гітарі. М., 1983 (М.,
1934; М., 1960)
Альбом гітариста. Вип. 1. М., 1966

Альбом п'єс для шестиструнної гітари. Вип. 1 (уп. В. Славський). К., 1976 (М., 1979)
Альбеніс І. П'єси в перекладенні для шестиструнної гітари (уп. В. Васильєв). Л., 1978
Ансамблі шестиструнних гітар (уп. Є. Ларичев). М., 1982 (М., 1983)
Ансамблі шестиструнних гітар (уп. П. та А. Іваннікови). М., 1987 (М., 1988; М., 1989)
Асаф'єв Б. Концерт для шестиструнної гітари з оркестром. М., 1989
Барріос А. Твори для шестиструнної гітари (уп. В. Максименко). М., 1989
Бах І. С. Чотири сюїти (уп. Я. Ковалевська, Є. Рябоконт). Л., 1974
Бенда Г. Дві сонати для шестиструнної гітари. М., 1962
Болдирев І. П'єси для шестиструнної гітари. М., 1978
Бібліотека гітариста № 100. М., 1960 (№112, № 114. М., 1963)
Брауер О. Твори для гітари. М., 1986
Вебер К. Дивертисмент. М., 1968
Віла-Лобос Е. Дванадцять етюдів для шестиструнної гітари. Л., 1963
Віла-Лобос Е. П'ять прелюдій для шестиструнної гітари. Л., 1962
Віль-Лююс Е. Твори для шестиструнної гітари. М., 1984
Воронцов Ю. П'єси і транскрипції для шестиструнної гітари. М., 1984
Гітаристу-любителю. Вип. 3 (уп. Є. Ларичев). М., 1979 (Вип. 4. М., 1980; Вип. 6. М., 1981)
Гітара в концертному залі (уп. В. Максименко). Вип. 1. М., 1984 (Вип. 2. М., 1985; Вип. 3. М., 1987)
Гітара. Музичний альманах (уп. Є. Ларичев, А. Назаров). Вип. 1. М., 1986 (Вип. 2. М., 1990)
Грабовський Л. П'єси для шестиструнної гітари (уп. А. Шпаков). К., 1983
Грузинські п'єси для гітари (уп. Т. Берімеладзе). Тбілісі, 1989
Джуліані М. Концерт № 3. М., 1968
Дуети шестиструнних гітар (уп. Є. Хоричевська, А. Лазаревич). Л., 1980
З репертуару О. Іванова-Крамського (уп. Н. Іванова-Крамська). М., 1983
З репертуару А. Сегової (уп. Є. Ларичев). Вип. 1. М., 1982 (Вип. 2. М., 1983; Вип. 3. М., 1984; Вип. 4. М., 1986; Вип. 5. М., 1987)
Іванов-Крамський О. Вибрані твори для шестиструнної гітари. М., 1970
Іванов-Крамський О. Концерт № 1. М., 1970
Іванов-Крамський О. П'єси, обробки, етюди. М., 1972
Іванов-Крамський С. Школа гри на шестиструнній гітарі. М., 1971
Карулі Ф., Сор Ф. Дуети шестиструнних гітар. Л., 1984

Кузнецов І. Техніка гри на шестиструнній гітарі. К., 1972
Концерти для шестиструнної гітари з оркестром. Клавір. М., 1985
Концертні п'єси. Вип. 1. М., 1964 (Вип. 2. М., 1965; Вип. 3. М., 1966)
Концертні п'єси. Вип. 5 (уп. І. Полікарпов). М., 1963
Концертні п'єси (уп. Є. Ларичев). Вип. 5. М., 1972 (Вип. 6. М., 1969; Вип. 7. М., 1971; Вип. 8. М., 1972)
Концертні п'єси. Вип. 9 (уп. В. Максименко). М., 1972
Концертні п'єси. Вип. 10 (уп. В. Красний). М., 1973
Концертні п'єси. Вип. 11 (уп. Є. Ларичев). М., 1973 (Вип. 12. М., 1973, 1974)
Концертні п'єси. Вип. 13 (уп. В. Славський). М., 1975
Концертні п'єси (уп. В. Максименко). Вип. 14. М., 1977 (Вип. 15. М., 1978; Вип. 16. М., 1979; Вип. 17. М., 1979; Вип. 18. М., 1981)
Концертні п'єси. Вип. 20 (уп. В. Славський). М., 1982
Концертні п'єси. Вип. 21. М., 1981
Концертні п'єси. Вип. 22. М., 1982
Концертні п'єси. Вип. 23 (уп. В. Славський). М., 1982
Концертні п'єси. Вип. 24 (уп. В. Максименко). М., 1983
Концертні п'єси. Вип. 25 (уп. Є. Ларичев). М., 1983
Концертні п'єси. Вип. 26. М., 1984
Концертні п'єси. Вип. 27 (уп. Є. Ларичев). М., 1985
Концертні п'єси. Вип. 28. М., 1985
Концертні п'єси. Вип. 29. М., 1985
Концертні п'єси. Вип. 30 (уп. Є. Ларичев). М., 1986
Концертні п'єси. Вип. 31. М., 1986
Концертні п'єси. Вип. 32 (уп. В. Максименко). М., 1987
Концертні п'єси. Вип. 33 (уп. В. Дубовицький). М., 1987
Концертні п'єси. Вип. 34. М., 1988
Концертні п'єси. (уп. Є. Ларичев). Вип. 35. М., 1988 (Вип. 36. М., 1989)
Концертні п'єси. Вип. 37 (уп. В. Максименко). М., 1989
Концертні п'єси. Вип. 38. М., 1990
Концертні п'єси. Вип. 39 (уп. В. Максименко). М., 1990
Концертні п'єси. Вип. 40. М., 1991
Концертний репертуар гітариста. М., 1962 (М., 1963)
Концертний репертуар гітариста. Вип. 1. М., 1963
Концертний репертуар гітариста. Вип. 2 (уп. Є. Ларичев). М., 1992
Концертні п'єси зарубіжних композиторів (уп. І. Пермьков). Л., 1983
Латиноамериканська музика для шестиструнної гітари (уп. В. Славський). М., 1969
Музика зарубіжних композиторів (уп. В. Славський). Вип. 1. К., 1973 (Вип. 2. К., 1973; Вип. 3. К., 1974)

Морено-Тороба Ф. Твори для шестиструнної гітари (уп. Е. Ларичев). М., 1980
 Обробки та варіації на теми укр. нар. пісень для класичної гітари (Ю. Малишанко). Донецьк, 1993
 От ренесанса до наших днів (уп. І. Пермяков). Вип. 1 Л., 1986 (Вип. 2, Л., 1988; Вип. 3, Л., 1990)
 Паганіні Н. Концертні твори. М., 1970
 Понсе М. "Южний концерт" для гітари з оркестром. Клавір. Л., 1966
 Педагогічний репертуар для музичних училищ. Вип. 1. М., 1966. Вип. 2, М., 1963. Вип. 3. М., 1970 (уп. Іванов-Крамський)
 Педагогічний репертуар. П'єси (уп. Е. Ковалевська, Я. Рябоконт). Л., 1971 (Л., 1976)
 Педагогічний репертуар гітариста. Вип. 2. М., 1972
 Педагогічний репертуар. Збірка етюдів (уп. Я. Ковалевська, Е. Рябоконт). Л., 1973
 Педагогічний репертуар. Ф. Сор. 20 етюдів (уп. Я. Ковалевська, Е. Рябоконт). Л., 1975
 Педагогічний репертуар гітариста для 3-4-х курсів музичного училища (уп. Е. Ларичев). Вип. 1, М., 1976; Вип. 2, М., 1978; Вип. 3, М., 1982
 Педагогічний репертуар гітариста для 1-2 курсів музичних училищ (уп. Е. Ларичев). Вип. 1, М., 1979; Вип. 2, М., 1980
 Популярна музика для шестиструнної гітари (уп. В. Дубовицький). Вип. 1, М., 1985; Вип. 2, М., 1985
 Популярна музика для шестиструнної гітари (уп. П. Вещицький). Вип. 3, М., 1986; Вип. 5, М., 1988
 Популярна музика для шестиструнної гітари (уп. Е. Ларичев). Вип. 4. М., 1987
 Популярна музика для шестиструнної гітари. Вип. 6 (уп. В. Агабабов). М., 1989
 П'єси для шестиструнної гітари (уп. К. Хрустальов). Л., 1943, 1946, 1947, 1948
 П'єси російських композиторів. Л., 1950
 П'єси радянських композиторів (уп. О. Іванов-Крамський). М., 1957
 П'єси кубинських композиторів. М., 1978
 П'єси англійських композиторів. М., 1981
 П'єси українських композиторів (уп. М. Михайленко). К., 1985
 П'єси для ансамблів шестиструнних гітар (уп. О. Іванов-Крамський). М., 1964
 П'єси для шестиструнної гітари (уп. К. Смага). Вип. 1, К., 1967; Вип. 2, К., 1968; Вип. 3, К., 1969; Вип. 4, К., 1971; Вип. 6, К., 1974
 П'єси для шестиструнної гітари (уп. В. Славський). Вип. 5, К., 1974

П'єси для шестиструнної гітари. Вип. 7. К., 1975
 П'єси радянських композиторів. М., 1971
 Репертуар гітариста:
 Вип. 7. М., 1970. Вип. 8. М., 1971 (уп. О. Іванов-Крамський)
 Вип. 9 (уп. Е. Ларичев). М., 1971
 Вип. 10 (уп. О. Іванов-Крамський). М., 1972
 Вип. 11. М., 1974
 Вип. 12. М., 1974
 Вип. 13 (уп. В. Максименко). М., 1976
 Вип. 14 (уп. В. Славський). М., 1977
 Вип. 15, 16 (уп. В. Максименко). М., 1977, М., 1978
 Вип. 17 (уп. Е. Ларичев, В. Максименко). М., 1977
 Вип. 18 (уп. В. Славський). М., 1979
 Вип. 19, 20 (уп. В. Максименко). М., 1979, 1980
 Вип. 21 (уп. Е. Ларичев). М., 1980
 Вип. 22 (уп. В. Славський). М., 1981
 Вип. 23, 24 (уп. Е. Ларичев). М., 1982
 Вип. 25 (уп. В. Максименко). М., 1983
 Вип. 26 (уп. В. Славський). М., 1983
 Вип. 27 (уп. Е. Ларичев). М., 1984
 Вип. 28 (уп. О. Борк). М., 1984
 Вип. 29. М., 1985
 Вип. 30 (уп. В. Дубовицький). М., 1986
 Вип. 31 (уп. О. Борк). М., 1986
 Вип. 32 (уп. Е. Ларичев). М., 1986
 Вип. 33 (уп. О. Борк). М., 1987
 Вип. 34 (уп. В. Дубовицький). М., 1987
 Вип. 35 (уп. П. Вещицький). М., 1988
 Вип. 36. М., 1989
 Родріго Х. Твори для шестиструнної гітари (уп. В. Максименко). М., 1985
 Санз Г. П'ять сюїт. М., 1979
 Старовинна музика для шестиструнної гітари (уп. І. Полікарпов). М., 1971
 Сольний концерт гітариста (уп. В. Славський). Вип. 1, К., 1980
 Сольний концерт гітариста. Вип. 2 (уп. М. Михайленко). К., 1993
 Сонати радянських композиторів для шестиструнної гітари. М., 1957
 Таррега Ф. Вибрані твори (уп. Е. Ларичев). М., 1983
 Твори зарубіжних композиторів для флейти і гітари (уп. І. Пермяков). Л., 1986
 Твори зарубіжних композиторів для скрипки і гітари (уп. В. Вонзний). Л., 1987
 Твори для шестиструнної гітари (уп. І. Пермяков). Л., 1988
 Твори для шестиструнної гітари і фортепіано. М., 1970

Томчін О. Соната-каприччо. Л., 1980
Хрестоматія. Етюди та п'єси. Вип. 3 (уп. П. Вешицький). М., 1960
Хрестоматія для шестиструнної гітари. М., 1962
Хрестоматія гітариста для 1-2 курсів музичних училищ (уп. Е. Ларичев). М., 1974

Хрестоматія гітариста для 3-4 курсів музичних училищ (уп. Е. Ларичев). М., 1975

Етюди для шестиструнної гітари. М., 1958
Етюди для шестиструнної гітари: М., 1950 (уп. П. Агафошин); Л., 1961 (уп. Д. Карлович, Е. Рябокочнь); М., 1961 (уп. Ц. Вамба); М., 1964 (уп. В. Славський); К., 1980 (уп. В. Славський); К., 1987 (уп. І. Пермяков)

Етюди на різні види техніки (уп. В. Славський). К., 1981

Основний концертно-педагогічний репертуар¹

Поліфонічні твори: оригінальні

Амадор Е. П'ять інвенцій. Кубинський контрапункт (134)

Брс, вер Л. Прелюдія і fuga (21, 217)

Іванов Н. Прелюдія і фугетта (133)

Кастельнуово-Тедеско М. Варіації і fuga (44)

Об'єдов Ю. Партита (63)

Тарегга Х. Речитатив і fuga (134)

Грабовський Л. Арія (35)

Рехін І. Прелюдія і fuga (91)

Поліфонічні твори: перекладення

Бах І. С. Прелюдія і fuga Ре мажор (56, перекл. А. Сегової).
Fuga ля мінор (1, 3, 59, 181). Прелюдія і fuga ля мінор (14, 202).
Гавот у формі рондо (191, перекл. А. Сегової). Менует. Сарабанда.
Гавот (56). Бурре (191). Сіціліана (189, перекл. А. Сегової). Куранта
і дубль (117). Бурре і дубль (192, перекл. В. Дубовицького). Арія
із "Страстей по Матфею" (117, перекл. Г. Ларичевої). Сарабанда
(100, перекл. А. Діаса). Скерцо (84, перекл. В. Дубовицького)

Вейс Л. Жига (100, перекл. А. Діаса)

Вівальді А. Жига (101, перекл. А. Діаса)

Гендель Г. Сарабанда (58, перекл. П. Агафошина). Арія (68,
перекл. В. Максименко)

Мясковський М. Fuga (89, перекл. Е. Ларичева)

Римський-Корсаков М. Fuga (117, перекл. Е. Ларичева)

Скорульський М. Fuga (117, перекл. Г. Дарчевої)

Шостакович Д. Прелюдія і fuga (64, перекл. Е. Ларичева)

Шуман Р. Фугетта (21, перекл. Е. Ларичева)

Твори великої форми: оригінальні

¹ Цифра в дужках після назви твору означає номер збірки, в котрій надруковано даний твір (за попереднім переліком).

Асаф'єв Б. Концерт (13, 34)
Ардеул Х. Соната (217)
Барріос А. Сонатина (14)
Барданашвілі Р. Концерт (52)
Бріттен Б. Ноктюрн (89)
Брювер Л. Болгарська сюїта (217)
Болдирів І. Сонатина (74). Соната. Соната-фантазія (17)
Бедусенко С. Сонатина (136)
Брідл Р. Соната (7)
Бенда Г. Дві сонати (16, 149)
Віла-Лобос Е. Концерт (25)
Вебер К. Концертно. Дівертисмент (22, 51)
Воронцов Ю. Соната-фантазія (26)
Грабовський Л. Сюїта (35)
Граньяні Ф. Сонатина (213)
Денісов Е. Соната (182)
Джапарідзе Г. Концерт (52)
Джуліані М. Концерт № 2. Концерт № 3 (37). Соната До мажор
(3). Сонатина Ре мажор (149). Героїчна соната (209)
Діабелі А. Три сонати (80)
Дюарт Д. Англійська сюїта (130)
Доджсон С. Легенда (97)
Джапарідзе Г. Фантазія (120)
Дремлюга М. Соната (136)
Захаров Е. Соната (63)
Іванов-Крамський О. Концерт № 1 (47). Концерт № 2 (48)
Ісгвуд Т. Балада-фантазія (186)
Каркассі М. Сонатина До мажор (191, 213)
Карулли Ф. Три сонати (213)
Кастельнуово-Тедеско М. Фантазія для гітари й фортепіано (55).
Концерт Ре мажор (45). Концерт До мажор. Серенада для гітари
з оркестром (Лейпціг). Соната пам'яті Л. Боккеріні (41). Сюїта (42).
Варіації "Через віки" (42, 63)
Кікта В. Соната (182)
Кошкін Н. Сюїта (73)
Лауро А. Венесуельська сюїта (87)
Льонко Е. Сонатина (136)
Лондон П. Сонатина (118)
Мілка Е. Соната (136)
Морено-Торребо Ф. Кастільська сюїта (102, 148). Сюїта "Замки
Іспанії", "Ворота Мадрида". Сюїта "Галісійські пісні" (102). Сонатина
(1, 102). Концерт (204)
Моліно Ф. Фантазія (64). Три сонати (212). Соната (73)
Мертц Ш. Концертно (51)
Манен Х. Фантазія-соната (41)

Момпу Ф. Компостельська сюїта (41, 96)
Наріманідзе М. С ната (70)
Об'єдов Ю. Соната (61)
Паганіні Н. Велика соната (107, 129). Соната До мажор (53, 99)
Панін П. Сюїта (31)
Понсе М. Південний концерт (108). Класична соната (43, 60).
Романтична соната (43, 55). Хроматична соната (43). Сонатіна
"Меридіональ" (62)
Рехін Ш. Сюїта "Пам'яті Віла-Лобоса" (72). Концерт (52). Соната
(182)
Родріго Х. Фантазія (72). Концерт "Аранхуес" (177)
Ронкаллі Л. Сюїта (88)
Сор Ф. Велика соната (192, 212). Соната (117). Велике соло (217)
Туріна Х. Соната (42, 97). Сюїта "Пам'яті Тарегі" (44)
Тансман А. Польська сюїта (211)
Черьомухін М. Соната (150)
Шебалін В. Сонатіна (55, 118)
Шерченко А. Карпатська рапсодія (181)
Твори великої форми: перекладення
Бах І. С. Чотири сюїти для лютні (15, 202). Чакона (56, 97,
перекл. А. Сегової). Сюїта № 3 для віолончелі соло (100, перекл.
А. Діаса)
Бетховен 7. Сонатіна (116, перекл. В. Дубовицького)
Вейс Л. Сюїта для лютні (73)
Гендель Г. Сюїта (209, перекл. Б. Хенца). Сюїта (127, перкл.
А. Агабабова)
Ейслер Г. Чакона (168, перекл. А. Борка)
Паганіні Н. Соната мі мінор (213, перекл. О. Іванова-Крамського)
Ронкаллі Л. Сюїта мі мінор (перекл. Й. Поврозняка)
Скарлатті Д. Соната (71, перекл. В. Максименко)
Санз Г. П'ять сюїт для лютні (178)
Чимароза Д. Три сонати (5, перекл. В. Борка). Соната Ля мажор
(113, перекл. Д. Прата). Соната Ре мажор (6, перекл. А. Діаса)
Твори малої форми: оригінальні
Барріос А. Концертне алегро. Останні тремоло. Іспанське кап-
риччо. Чотири вальси. Собор. Парагвайський танок. Шоро (14)
Болдирів І. Прелюдія. Ноктюрн. В старовинному стилі (17)
Берегид З. Танок "Священної гори" (58)
Броувер Л. Количскова. Похвала танцю (185, 186)
Віла-Лобос Е. П'ять прелюдій (24). Дванадцять концертних етюдів
(23). Мазурка-шоро (98, 99). Вальс-шоро (61). Шотландська пісн
(68). Бразильський тачок (25)
Віньяс Х. Фантазія (130, 206). Мрії (206)
Віганський К. Токката (136). Рондо (186)
Воронцов Ю. Вальс-скерцо. Дві прелюдії (26)

Висоцький М. Тема з варіаціями (192). Фантазія (19)
Грамагхес Г. Фангазія (134)
Губайдуліна С. (112)
Губанов Я. Прелюдія (136)
Денісов Е. Романс (60)
Джуліані М. Рондолетто (72)

Перекладення

Гайдн Й. Менует (121, перекл. Ф. Тарегі)
Гріг Е. Мелодія (95, перекл. А. Сегової)
Галісей В. Гальярда для лютні (149)
Дакен К. Зозуля (138, перекл. К. Смагі)
Дебюсі К. Дівчинка з волоссям льняного кольору (180, перекл.
Х. Гонзалеса)
Дваріонас Б. Маленька рапсодія (156, перекл. В. Максименко)
Зірінг В. Прелюдія (87, перекл. Є. Ларичева)
Косенко В. Мелодія (138). Старовинний танок. Вальс (138, 142,
перекл. К. Смагі)
Кастельнуово-Тедеско Ф. Апельсини в квітах (88)
Лисенко М. Елегія (192, перекл. Г. Ларичевої). Хвилина розпачу
(142, перекл. К. Смагі)
Лядов О. Мазурка (121, перекл. Є. Ларичева)
Мусоргський М. Сльоза. Старий замок (119, перекл. О. Іванова-
Крамського)
Мендельсон Ф. Канцонетта (1, 124, перекл. Ф. Тарегі)
Мілан Л. Шість паван для лютні (179)
Морія П. Такатта (31, перекл. Є. Ларичева)
Прокоф'єв С. Пушкінський вальс (62, перекл. Є. Ларичева)
Парцхаладзе М. Пандупуллі (160, перекл. Т. Берімеладзе)
Паганіні Н. Каприс № 9 (перекл. В. Славського). Каприс № 24
(60, перекл. Є. Ларичева). Каприс № 13, 14 (84, перекл. В. Ага-
бабова)
Рахманінов С. Мелодія (152, перекл. В. Панаєва)
Свіридов Г. Речитатив (156, перекл. В. Максименко). Старовинний
танок. Хлопець з гармошкою (60, перекл. Є. Ларичева)
Спендіаров О. Застольна (118). Хайтарма (60, 150, перекл. Є. Ла-
ричева)
Фалья М. Іспанський танок (69, перекл. В. Дубовицького)
Фрескобальді Д. Арія з варіаціями (33, перекл. А. Сегової)
Чайковський П. Баркарола (138, перекл. К. Смагі). Осіння пісня
(146, перекл. О. Іванова-Крамського). Сентиментальний вальс. На-
та-вальс (140, перекл. К. Смагі)
Шостакович Д. Романс з кінофільму "Овод" (60, перекл. Г. Ла-
ричевої). Гавог (146). "Прощавай, Гранада", "Зірньки" з циклу

"Іспанські пісні" (111, 191, перекл. О. Іванова-Крамського, Ноктюрн (109, перекл. Є. Ларичева)

Шнітке А. Чотири характерних пісень (153, перекл. В. Славського)

Шопен Ф. Вальс (138, перекл. К. Смагі), Ноктюрн, Мазурка (140, перекл. К. Смагі, 34, перекл. Ф. Таррегі), Вальс (140, перекл. Г. Чернова)

Щедрін Р. Дівочий хорівод (65, перекл. Є. Ларичева)

Варіації на народні та класичні теми

Висоцький М. Варіації на теми етюдів Крамера (148). Варіації на теми російських нар. пісень: "Как ходил, гулял Ванюша" (88), "Я не думала ни о чем тужить" (164), "Пряха" (138), "Вечор я был на почтовом дворе" (363), "Ах, что ж ты, голубчик" (117), "Всех цветочков больше розу я люблю" (117), "Ах ты, матушка, голова болит" (141)

Дубовицький В. Варіації на тему рос. нар. пісні "Утушка луговая" (191)

Дюарт Д. Варіації на тему каталонської пісні (124)

Іванов-Крамський О. Варіації на теми рос. нар. пісень: "Как у месяца", "Ай на горе дуб" (46), "У ворот, ворот", "Ноченька", "Возле речки, возле моста" (117), Фантазія на тему романса А. Варламова "На заре ты ее не буди" (147), "Выхожу один я на дорогу" (122). Фантазія на теми рос. нар. пісень (152)

Карулії Ф. Варіації на тему італійської пісні (148)

Ларичев Є. Варіації на тему рос. нар. пісні "Ивушка" (148)

Малишенко Ю. Варіації на теми укр. нар. пісень: "Думи мої, думи", "Іхав козак за Дунай", "Дивлюсь я на небо", "Там, де ятрань круто в'ється", "Старовинний козацький марш" (145)

Орехов С. Фантазія на тему романса "Дремлют плакучие ивы" (88)

Смага К. Варіації на тему укр. нар. пісні "Лугом іду, коня веду" (138)

Сор Ф. Варіації на тему французької нар. пісні "Мальбрук в похід зібрався" (Будапешт)

Сор Ф. – Сеговія А. Варіації на тему В. А. Моцарта (189, 206)

Сіхра А. Фантазія на тему рос. нар. пісні "Среди долины ровных" (29), "Помнишь ли, друг" (87)

Таррега Ф. Варіації на тему "Хоти" (58, 124). Варіації на тему "Венеціанський карнавал" (Будапешт)

Шалов О. Варіації на тему рос. нар. пісні "Калинушка с малинушкой" (104)

Спеціальний клас цимбали

Програму склав

доцент кафедри народних інструментів Київської консерваторії
Г. І. Агратіна

Методичне обґрунтування¹

Мета навчання і творчі завдання

Відповідно до навчального плану в розділі "Народні інструменти" музичні вузи України готують фахівців найвищої кваліфікації в жанрі цимбального мистецтва: концертних виконавців-солістів, оркестрантів, ансамблістів та педагогів для середніх і вищих музичних учбових закладів.

Перед викладачем стоїть завдання: виховання високопрофесійного музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, такого, що має велике бажання, внутрішню потребу нести музичну культуру в маси, артиста, який досконало володіє своєю майстерністю, а також широко обізнаного в проблематиці інших галузей знань – мистецтва, літератури, культури, історії та ін.

Випускник музичного вузу в залежності від рівня й характеру своєї обдарованості та творчих нахилів повинен добре володіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читання з листа, транспонування, імпровізації, акомпанування, виконавського редагування репертуару, його аранжування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу (народної пісні, оригінальних творів та написаних для інших інструментів).

Випускник музичного вузу повинен знати:

- основи теорії інтерпретації музичних творів;
- основи теорії формування виконавської майстерності цимбаліста;
- теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, основи композиторської творчості;
- методику роботи над твором (соло, в ансамблі, оркестрі);
- психологію виконавської діяльності;
- загальну історію музично-виконавського мистецтва і специфіку суміжних його рівнів;
- історію цимбального мистецтва і його специфіку;
- історію музики;

¹ Перша частина цієї роботи написана на основі методичного обґрунтування, розробленого доктором мистецтвознавства, професором Давидовим М. А., прийнятого кафедрою народних інструментів Київської консерваторії як типового для програм усіх народних інструментів, але з урахуванням специфіки кожного з них.

- народну творчість;
- історію музичної естетики і філософії;
- основи образотворчого, літературного і театрального мистецтва.

Таким чином, клас з фаху є осередком, акумулюючим знання не лише свого, а й інших курсів, що читаються у вузі.

Звідси – високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати в своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

Випускник музичного вузу повинен мати такий комплекс навичок:

- слухо-моторної орієнтації на цимбалах;
- м'язово-рухливої лабільності, пристосованості рук до специфіки гри на цимбалах;
- використання відчуття ваги рук як засобу доцільної організації музично-ігрових рухів;
- володіння різноманітними прийомами і способами звуковидобування в поєднанні з динамікою та артикуляцією;
- всебічної координації музично-ігрових рухів та психо-моторної координації;
- темпо-метро-ритмічного контролю в поєднанні з вимовленням артикуляційних ліній;
- різноманітних засобів акцентування;
- штрихової техніки;
- поєднання динамічної процесуальності з мікро і макроструктурою музичного твору;
- вимовлення різноманітних формул мікроструктурного інтонування;
- створення фонічної глибини і перспективи звучання;
- тембрової процесуальності;
- володіння власними емоціями;
- самостійної роботи над музичним твором;
- артистичної поведінки на сцені;
- попереджувального, контролюючого та корегуючого слухання в процесі гри на інструменті;
- швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору;
- опанування окремими технічними складностями.

Загальна установка щодо перспективи становлення музиканта-виконавця, по курсах

1-й курс. Перевірка даних: обдарування і рівня професійної підготовки. Встановлення оптимального навчального комплексу для

подальшого успішного технічного та інтелектуально-художнього розвитку студента. В індивідуальному робочому плані – широке розмаїття стилів – від старовинної до сучасної музики, переважно в мініатюрі, та етюди, гами і вправи.

2-й курс. Укріплення і розширення постановочної та художньо-стильової платформи, встановленої на 1-му курсі. Поступове збільшення масштабу і технічної та інтелектуально-художньої складності репертуару. Спроби максимальних ускладнень (технічних і художніх) в окремих розділах індивідуального плану з метою виявлення виконавських інтерпретаторських здібностей студента та заохочення його до діяльності музиканта-віртуоза, музиканта-художника.

3-й курс. Максимально можливе для даного студента виявлення масштабу обдарованості і володіння майстерністю в складному різностильному і різножанровому репертуарі, з демонстрацією в сольному концерті або концертному відділенні.

4-й курс. Обов'язковий якісний стрибок у розвитку музичної зрілості, в самостійності творчого інтерпретаторського мислення та артистизму. Подальший розвиток у формуванні виконавської майстерності музиканта, із закріпленням в сольному концерті з 2-х відділів.

5-й курс. Подальший розвиток естрадних навичок, артистизму та накопичення репертуару.

Методика роботи в класі

Методика роботи педагога в класі визначається:

- критерієм якості майбутнього фахівця та індивідуальністю студента;
- характером його особистості та обдарованості, рівнем професійної підготовки, інтересом до даної професії в цілому та до її окремих аспектів;
- цільовою установкою щодо прогресуючого розвитку музично-виконавських здібностей та поступового зростання його майстерності;
- рівнем культури почуттів молодого музиканта, володіння музично-ігровими навичками, способами і прийомами;
- рівнем інтелектуально-художнього розвитку та якістю підготовки до даного уроку;
- рівнем теоретичної підготовки;
- особливістю уваги сприймання, пам'яті, інтуїції, творчої фантазії, здатності до асоціативно-образного мислення, навичок специфічно-виконавського слухання та слухо-моторного контролю тощо.

Завдання педагога в кінцевому підсумку роботи зі студентом полягає в тому, щоби максимально сприяти розвитку музично-ви-

конавських здібностей та формуванню його професійної майстерності й артистизму.

Роль педагога як безпосереднього керівника творчим розвитком студента визначається необхідністю допомогти йому в тому, щоби самостійно опанувати на даному етапі музичним твором, чим він, через недостатність свого розвитку ще не володіє.

Тому рівень втручання педагога в роботу студента певною мірою визначається на кожному уроці, по-перше, рівнем підготовленості студента, а по-друге, глибиною підходу до розкриття закономірностей музично-виконавського мистецтва в специфічних темброво-інструментальних умовах звукотворення, звуковидобування і звуковимовлення на цимбалах.

На кожному умовному етапі свого розвитку студент володіє певним комплексом даних, якими й визначається результативний показник, рівень його творчої самостійності. Завдання педагога полягає в тому, щоби розширити ці можливості студента. Таким чином, процес поступового творчого зростання молодого музиканта не знижує, а неухильно підвищує роль педагога, поступово ускладнюючи його художню функцію як творчого керівника.

В роботі з учнем педагог повинен системно впливати на формування культури його почуттів, навичок логічного мислення, інтересу до обраної професії, здатності систематично працювати і творчо мислити, постійно удосконалювати свою техніку.

Викладання в класі з фаху обов'язково повинно бути не лише логічно обгрунтованим, а й глибоко емоційним.

Мова педагога має бути лаконічною, теоретично й літературно граматною, асоціативно-образною.

В залежності від конкретної ситуації на уроці педагог використовує найрізноманітніші методи впливу, як наприклад:

- планування роботи студента на перспективу його розвитку як виконавця (складання індивідуального робочого плану та концертних виступів або участі в конкурсах, фестивалях тощо);
- перевірка домашнього завдання;
- ретельна робота з учнем над музичним твором в плані глибоко відчутного, логічно осмисленого, інтонаційно-образного, виконавського вимовлення на інструменті усіх подробиць структури, компонентів фактури;
- репетиційна робота з метою здобуття навичок естрадного виконання;
- фонові записи як засіб штучного створення відчуття аудиторії, концертної ситуації, в яких учень поставлений в умови необхідності бездоганної гри;
- тренування в оволодінні специфічними прийомами і способами в техніці музично-ігрових рухів та їх скоординованість;

– читання нот з листа, гра на слух, транспонування та імпровізація як засіб розвитку музично-ігрових здібностей студента;

– розвиток пам'яті шляхом усвідомленості сприймання і засвоєння музичного матеріалу та застосування спеціальних методів, як наприклад: попереджувальне слухо-моторне уявлення, порівняння, співставлення контрастів динамічних, тембрових, темпових, фактурних тощо, а також повторне запам'ятовування раніше пройденного матеріалу;

– варіантний спосіб опанування музичним твором в різнобічних площинах його складності, як наприклад: попереднє ознайомлення з музичним твором; метод цензури з метою вироблення навички слухо-моторного попередження в процесі гри; гра в повільному, підкреслено точному темпі, з повною зосередженістю на логіку інтонування і емоційним тисном, а також з метою досягнення скоординованості всіх елементів техніки; перенесення уваги з одної площини в іншу як засіб оперуванням свідомістю і підсвідомістю уяви з метою вироблення керованого автоматизму музично-ігрового процесу; гра на зниження темпу для активізації осмислення гри; гра з максимальною емоційною чутливістю і напруженістю як засіб впливу на запам'ятовування; введення емоційності виконавця в русло розгортання образно-змістовної художньої емоційності виконуваного твору; нарощування темпу; перенесення уваги від нот на струни з метою осмислення логіки позиційно-апплікатурної будови музично-ігрових рухів, акцентування (динамічне і агогічне) метричних опор для вироблення відчуття жанрово відповідної метро-ритмічної пульсації звучання; опрацювання найскладніших у даному творі місць; цілісне, емоційне, інтонаційно змістове виконання твору; виконання твору в уявлюваних умовах естради; виконання для невеликої кількості слухачів у класі; фонові записи, виконання на естраді;

– опанування стильових і жанрових особливостей в учбовому репертуарі;

– опанування стильністю гри як повторюваністю виражальних засобів у відповідності з жанровими та стильовими особливостями виконуваних творів – як показник майстерності і музично-художньої зрілості виконавця.

Необхідною умовою успішності навчання студента є застосування цієї методики в самостійній домашній роботі над музичним твором.

Методика організації навчального процесу в музичному вузі

Методика виховання виконавської майстерності цимбаліста не обмежується вузькою спрямованістю в межах фахового класу. Педагог і студент повинні враховувати, що існують глибинні між-

предметні зв'язки. Так, заняття в класі диригування та практика роботи з оркестром сприяють формуванню попереджувального, корегуючого і багатоплощинного слуху вільно, незалежно від техніки гри на інструменті, а також дають можливість швидко знайомитись з шедеврами світової музичної класики, відчутти жанрово-стильове розмаїття музики різних часів і народів. З іншого боку, в оркестровому класі та в капелі бандуристів акумулюються найкращі надбаня професійної та художньо-виховної роботи в спеціалізованих класах. Гра в ансамблі корисна діалогічністю музикування. Подібні близькі або віддалені аналогії можна знайти також і з усіма іншими предметами: читанням партитур, теорією музики, естетикою, філософією, іноземною мовою тощо.

Пошук і знаходження зв'язків, глибоке проникнення в специфіку суміжних видів музикування сприяє формуванню інтерпретаторського самостійного творчого мислення молодого музиканта.

На розвиток самостійного творчого мислення вирішальний вплив має систематичне розширення інтелекту шляхом читання літератури з питань теорії і методики та історії музичного виконавського мистецтва.

Вихованню звички працювати наполегливо, ритмічно, цілеспрямовано сприяє точний графік проведення в кожному семестрі академічних концертів з повторного та нового репертуару і концертних відділень. З метою заохочення до найвищих результатів підготовки ці концерти можна проводити за 10-бальною системою, де ті, хто отримав 10 балів мають право на участь у заключному концерті переможців. Ця своєрідна конкурсна система сприяє підвищенню загального професійного рівня виконавства на кафедрі, забезпечує готовність студентів до виконавської практики в найрізноманітніших формах (тематичні концерти, фестивалі, конкурси, концертно-шефська робота тощо).

Технічний мінімум в умовах музичного вузу необхідних для систематизації всіх основних навичок і прийомів гри в максимально повному комплексі, необхідному для концертно-виконавської діяльності соліста-цимбаліста.

У 1-му семестрі педагог повинен виявити, які сторони технічної підготовки першокурсника представлені яскраво, а які потребують удосконалення і доповнення.

Враховуючи індивідуальний підхід, технічний мінімум, розрахований на 3 курси, може бути виконаний за коротший час.

Загальні завдання з художнього репертуару

Репертуар, що включається до індивідуального робочого плану студента, повинен бути високохудожнім. У відповідності з використанням цимбал в сучасній музичній практиці, цимбаліст протягом

п'ятирічного навчання в музичному вузі зобов'язаний досконало опанувати своє виконавське мистецтво в різних стилях і жанрах — від старовинної музики періоду барокко до сучасного модерну.

Таким чином, індивідуальний план студента з фаху повинен включати: твори композиторів-класиків (клавесиністів, віденської класики, романтиків, вітчизняних та сучасних авторів у перекладенні або транскрипції оригінальні твори, написані для цимбал, фантазії та обробки народного мелосу, естрадна музика).

Особливе місце в репертуарі повинна зайняти українська музика як оригінальна, так і в перекладенні в зв'язку з тим, що випускник українського музичного вузу репрезентує музичне мистецтво України та несе в світ музичну культуру і через неї — духовність свого народу.

Зміст та обсяг індивідуального робочого плану студента

Курс навчання з фаху проводиться протягом 10 семестрів і охоплює 480 учбових годин, з яких на 1-му та 5-му курсах по 120 годин, а на інших — по 80.

За цей період студент повинен виконати:

- 10 творів крупної форми в різних стилях (концерти, сонати, варіації, рапсодії);
- 8-10 віртуозних творів;
- 10 різнохарактерних, різножанрових, різностильових мініатюр;
- не менш 10 обробок народних пісень і танців.

Класичні сонати повинні виконуватися переважно в повному обсязі, а не окремими частинами.

Таким чином, індивідуальний робочий план студента включає 5-6 художніх творів та інструктивний матеріал (на 1-му-3-му курсах).

З метою ознайомлення з репертуаром та для самостійного вивчення педагог може включити до плану ще кілька мініатюр.

Крім того, з метою накопичення репертуару та удосконалення виконавської майстерності студента плануються повторні твори, які він використовує в процесі виконавської практики при участі в конкурсах та фестивалях.

З метою поступового розвитку музично-художньої зрілості молодого музиканта педагог при складанні індивідуальних робочих планів студента по семестрах повинен цілеспрямовано проводити лінію на доцільне і обгрунтоване ускладнення творів як технічного, так і інтелектуально-художнього.

Іспити з фаху проводяться після кожного семестру і включають найбільшу частину основного репертуару з індивідуального плану, тобто крупну форму, віртуозний твір або одну чи дві різнохарактерні мініатюри.

В академконцертах з нового репертуару, які проводяться кожного семестру, виконуються по два-три невеликих за обсягом, різних за характером та стилем твори.

В академконцерті з повторного репертуару обсягом програми до 15 хвилин, беруть участь студенти 2-го-5-го курсів з метою удосконалення своєї майстерності підготовки до виконавської практики.

Залікові вимоги з техніниміуму

Заліки з техніниміуму студенти 1-го-3-го курсів складають 2 рази на рік: у грудні та травні.

Етюди повинні бути на різні види техніки і виконуватися напам'ять. На семестрових заліках з техніниміуму студент повинен виконати:

1-й курс

Перший семестр

- 5-6 етюдів на різні види техніки.
- Гами в різних тональностях, різними штрихами, динамікою та аплікатурними послідовностями.
- Гра гам терціями, секстами, октавами. Арпеджіо.
- Гра гам ритмікою до 5. Поєднання двох ритмогруп: 2-3, 2-4, 2-5 і т. ін.
- Гра хроматичної гами.
- Читання з листа.

Другий семестр

- 5-6 етюдів на різні види техніки.
- Гами в різних тональностях, різними штрихами, різною динамікою, різними аплікатурними послідовностями.
- Гами терціями, секстами, октавами. Арпеджіо.
- Ритміка до 9. Поєднання двох ритмогруп: 3-5, 4-7 і т. ін.
- Читання з листа творів за складністю 1-го курсу музичного училища та читання з листа оркестрових партій.

2-й курс

Третій семестр

- 5-6 етюдів на різні види техніки (можлива заміна кількох етюдів п'єсами віртуозного характеру).
- Гами в різних тональностях, різними штрихами, динамікою та аплікатурними послідовностями.
- Гами терціями, секстами, октавами. Арпеджіо.
- Ритміка до 12. Поєднання трьох ритмогруп: 2-3-5, 3-5-8 і т. ін.
- Гра хроматичних гам.
- Читання з листа творів за складністю 1-го курсу музичного училища.
- Транспонувати одноголосну мелодію.

– Підібрати акомпанемент до заданої народної мелодії, використовуючи різні ритміко-гармонійні формули.

Четвертий семестр

– 4-5 етюдів на різні види техніки (можлива заміна кількох етюдів п'єсами віртуозного характеру).

- Гами в різних тональностях, різними штрихами, динамікою та аплікатурними послідовностями.
- Гами терціями, секстами, октавами. Арпеджіо.
- Ритміка до 15. Поєднання різних ритмогруп.
- Гра хроматичних гам.
- Читання з листа оркестрових партій та творів за складністю 2-го курсу музичного училища.
- Транспонувати одноголосну мелодію.

3-й курс

П'ятий семестр

- 4-5 етюдів на різні види техніки (можлива заміна п'єсами віртуозного характеру).
- Підсумкова робота над гаммами.
- Ритміка до 15. Поєднання різних ритмогруп.
- Гра хроматичних гам.
- Підібрати акомпанемент різними ритміко-гармонійними формулами до народного танцю ("Козачок", "Гопак", "Сирба", "Чардаш" і т. ін.).
- Читання з листа оркестрових партій та творів за складністю 3-го курсу музичного училища.
- Транспонувати твір середньої складності.
- Імпровізувати на задану тему.

Шостий семестр

- 4-5 етюдів на різні види техніки (можлива заміна п'єсами віртуозного характеру).
- Гами мажорні, мінорні різними ритмогрупами, терціями, секстами, октавами. Арпеджіо.
- Читання з листа оркестрових партій та творів за складністю 4-го курсу музичного училища.
- Транспонувати твори середньої складності.
- Скласти та заграти варіації на задану народну тему.

П'єси на народні теми

- Бурдін Й.* Прелюдія та хора каприччіозо. Кишинів, 1976
- Йордакі Т.* Варіації (рукопис). Київська консерваторія, 1978
- Кирейко В.* Варіації (рукопис). Київська консерваторія, 1988
- Кречун В.* Дойна та хора // Методэ де цамбал. Кишинів, 1982
- Келерман Я.* Парафраз на буковинські теми (рукопис). Київська консерваторія, 1991
- Лалінський Я.* Парафраз (рукопис). Київська консерваторія, 1983

Міський І. Українська п'еса. К., 1991; Буковинські коломийки (рукопис). Держ. оркестр нар. інструментів України, 1988

Незовиблятько О. Фантазія на тему укр. нар. пісні "Зоре моя вечірняя" // Школа гри на укр. цимбалах. К., 1966

Попадюк В. Фантазія на гуцульські теми. К., 1991

Попічук Д. Варіації. Фантазія на дві українські теми. Молдавські мелодії // Концертні твори для цимбал і фортепіано. К., 1981;

Ремешило Т. Гуцульські наспіви (рукопис). Держ. оркестр нар. інструментів України, 1990

Різоль М. Дощик (рукопис). Київська консерваторія, 1983

Агратіна Г. (обр.) Березнянка (рукопис). Держ. оркестр нар. інструментів України, 1990; Сирба (рукопис, ДОНУ, 1993); Чардаш (рукопис, ДОНУ, 1975)

Оригінальні твори крупної форми

Задор Д. Концерт для цимбал. К., 1987

Полевой В. Концерт для цимбал № 1 (рукопис). Київська консерваторія, 1973; Концерт для цимбал № 3 (рукопис, Київська консерват., 1980)

Синчало Б. Концерт для цимбал (рукопис). Рівне, музучилище, 1975

Сирохватов Б. Концерт для цимбал (рукопис). Київська консерваторія, 1978; Концертна фантазія (рукопис). Держав. оркестр нар. інструментів України, 1981

Щуровський Ю. Концерт (рукопис). Держ. оркестр нар. інструментів України, 1992

Твори крупної форми в перекладі для цимбал

Бах Й. С. Концерт для скрипки ля мінор. К., 1975; Концерт для скрипки ре мінор. К., 1976; Концерт для скрипки Мі мажор. М., 1987; Концерт для фортепіано ре мінор. К., 1981

Вівальді А. Концерт для скрипки ля мінор. М., 1982

Місков К. Концерт для кобзи № 2 (рукопис). Держ. оркестр нар. інструментів України, 1992

Підгорний В. Концерт для домри. К., 1971

Хачатурян А. Концерт для скрипки. М., 1979

Сонати

Гайдн Й. Соната № 3. М., 1985

Моцарт В. Соната № 5. Соната № 7 // Сонати для скрипки і фортепіано. М., 1981

Скарлаті Д. Соната соль мінор // Хрестоматія для фортепіано. М., 1984; Соната Фа мажор // Старовинні майстри на фортепіано. Лейпціг

Тартіні Дж. Соната соль мінор. Покинута Дідона // Сонати. М., 1977

Віртуозні п'єси

Аллага Г. Вихор (рукопис). Київська консерваторія, 1978

Альбеніс І. Астурія // Вибрані твори для фортепіано. М., 1961

Баїїні А. Рондо. М., 1979

Брамс Й. Скерцо. М., 1967

Венівський І. Тарангела. Польща

Гайденко А. Тритих (рукопис). Київська консерваторія, 1992

дакоч Ф. Зозуля. Будапешт

Дремлюга М. Дума // Твори для бандури. К., 1970

Зубицький В. Рандодія № 1 (рукопис). Держ. оркестр нар. інструментів України, 1990

Кабалевський Д. Рондо. М., 1967

Лисенко М. Рандодія № 2 // Вибрані твори для фортепіано. К., 1967

Левіцкаї І. Українська рандодія // Збірник п'ес українських композиторів в обробці В. Стеценка. К., 1958

Ліст Ф. Угорська рандодія № 2. Угорська рандодія № 6. Угорська рандодія № 11. Будапешт, 1966

Полевой В. Рондо // Концертні твори для цимбал і фортепіано. К., 1981

Пал К. 4 п'єси для цимбал соло (рукопис). Київська консерваторія, 1989

Паганіні Н. Капріс № 9. Польща; Капріс № 24. М., 1975; Кампанела. Венеціанський карнавал. Польща

Рімсський-Корсаков А. Голі джаміє. М., 1981

Сарасате П. Циганські наспіви. К., 1966; Фантазія на тему од. "Кармен" // Вибрані твори, вип. 1. М., 1975; Хабанера // Вибрані твори, вип. 3. М., 1968

Стравинський І. Скерцо з балету "Жар-птиця" // Концертні твори для цимбал і фортепіано. К., 1981

Хачатурян А. Токката // П'єсе де концерт венчу цимбал. Кишинів, 1976

Чайковський П. Скерцо. М., 1969

Мініатюри

Аллага Г. Хорал (рукопис). Київська консерваторія, 1977

Бокеріні Л. Менует. Польща

Брамс Й. Угорський танок № 1. Угорський танок № 2. Угорський танок № 6 // Вісім вибраних угорських танців. М., 1959

Бах Й. С. Сольфеджіо. Будапешт, 1967

Верачіні Ф. Ларго. Краков, 1970

Глазунов О. Антракт з балету "Раймонда". М., 1968

Глієр Р. Прелюд // П'єси для фортепіано. М., 1974

Глюк Х. Менует. М., 1958

Дворжак А. Слав'янський танок № 2. М., 1978

Косенко В. Експромт // Твори укр. композиторів для скрипки і фортепіано. К., 1972

Кос-Анатольський А. Романс. К., 1964

- Крейслер Ф.* Три вальси // Твори для скрипки і фортепіано.
М., 1991
- Лисенко М.* Сумний спів. Елегія // Вибрані твори для фортепіано.
К., 1967
- Рамо Ж. Ф.* Гавот // Повне зібрання творів. М., 1972
- Рахманінов С.* Вокаліз. М., 1979
- Сарасате П.* Андалузький романс // Вибрані твори, вип. 3. М.,
1968
- Фіюкко І.* АLEGRO. Будапешт, 1961
- Фібіх З.* Поема. Краков, 1973
- Чайковський П.* Мелодія. Меланхолійна серенада. М., 1969
- Шопен Ф.* Вальс № 1. Вальс № 7 К., 1973